

Hüseynbala Mirələmov

Axirətdən gələn zəng

(İkihissəli dramatik komediya)

İştirak edənlər:

Dövrən – *milyonçu*

Röya – *onun arvadı*

Bayram – *Dövrənin qardaşı*

Zəhra – *Bayramın arvadı*

Ceyran – *Dövrənin bacısı*

Pirim – *Ceyranın əri*

Samir – *Dövrənin əmisi nəvəsi*

Elman – *Dövrənin yaxın dostu*

Delisay – *Filippinli qadın, ev xidmətçisi*

Timur – *Röyanın stilisti, ekstravaqant geyimli gənc*

BİRİNCİ PƏRDƏ

Çox dəbdəbəli interyeri olan yaraşıqlı, geniş zal. Hər iki tərəfdən ikinci qata tutacaqları inkrustasiya olunmuş pilləkənlər qalxır. Zəlin tavanından müasir dizaynlı iri çil-çıraq asılıb. Hər şey var-dövlətə, firavanlığa və yüksək zövqə iddialıdır. Ortalıqda iri qonaqlıq masası qoyulub. Ağ süfrənin üstündə gözəl servirovka var: bahalı fujerlər, nimçələr, bərq vuran çəngəl-bıçaqlar... Xidmətçi geyimində olan Delisay servirovka ilə məşğuldur. Tez-tez girir-çıxır, nəyisə aparır, nəyisə gətirir. Səhnədə baş verəcək ha-disələrin ona qətiyyənlə daxli yoxdur. Öz işindən başqa hər şeyə biganədir. Röya otağın ikinci qatında görünür. O, Timurun müşayiəti ilə kübar xanımlara məxsus əda ilə pilləkəni düşür və düşə-düşə də danışır. Hiss olunur ki, gözəlliyindən, danışığından, səsinin ahəngindən, bir sözlə bütün varlığından ləzzət alır.

Röya. Bir sizdən yorulmuram, Timur bəy! Əv-vəlki sti-list-lər incidirdilər mənə.

Timur. Onlar nədən stilist olsunlar, Röya xanım? Onlar adicə dəlləkçilər, parikmaxer! Qeybət olmasın, yalandan hərəsi bir sertifikat düzəldib, döşündən əldəqayıрма medal asıb, adını da qoyub stilist. Da-nış-maq istəmirəm, Röya xanım, onsuz da əskim tüstülüdür.

Röya. Elədir, Timur bəy, danışmayaq, qeybət nəcib adama yaraşmaz. (*Zəlin ortasında dayanıb şahənə görkəmlə Timura baxır*). Siz deyin görüm bu saç düzümü mənə yaraşır, ya yox?

Timur. Yaraşır azdır, Röya xanım, mən siz-dən gözümü çəkə bilmirəm, indi görün kişilər neynə-yəcəklər?

Röya. Timur bəy, sözlərinizdə ehtiyatlı olun, mən ərli qadınam.

Timur. Ah, Röya xanım, hər şey o qədər şərtidir ki, lap teatrda olduğu kimi.

Röya. Teatrın bura nə daxli var?

Timur. Axı mən teatrşünaslığı bitirmişəm. Ona görə də hər şeydə bir teatr, tamaşa görürəm.

Röya. Mən də deyirəm bu teatral ədalar, incə maneralar haradandır sizdə?! Elə bu saç düzümünün özü, bu mürəkkəb siluet!

Timur. Sizin saçlarınız darağa o qədər yumşaq yatır ki, ondan istədiyini silueti ala bilərsən.

Röya. Ah, Timur bəy, siz nə görmüsünüz ki?! Mənim bir saçım vardı! Sizə bir şey danışım, amma aramızda qalsın, Timur bəy, mətbuata çıxmasın. Bunu heç Dövrən müəllim də bilmir.

Timur. Aman! Mən sizin sözlünüzü haradasa danışaram?!

Röya. Uzaq keçmişdə olub bu hadisə. Çox kasıb vaxtlarımızdı, Timur bəy.

Timur. Siz kasıb olmusunuz?

Röya. Ah, Timur bəy, mən bu az yaşında çox şey gör-mü-şəm. Axı mən də İncəsənətdə oxuyurdum, anam fəlsəfədən dərs deyirdi, atam da kifayət qədər məşhur rəssamdı, hətta əməkdar incəsənət xadimi idi.

Timur. Əsl ziyalı ailə!

Röya. Özü də necə ziyalı?! Fərhad da kənddən gəlib, heç nəyi yox, perspektivi qaranlıq...

Timur. Fərhad? Fərhad kimdi?

Röya. Timur bəy, Dövrən müəllim mənim ikinci ərimdi.

Timur. Aman!

Röya. Bunu çox az adam bilir, Timur bəy. Mən o gənclik illərində elə bir sevgi yaşadım...

Timur. Mən şokdayam!

Röya. Hələ harasıdı? Bu kəndçi balasında bir boy-buxun, bir yaraşlıq, bir kişilik vardı ki... Sözlə təsvir eləmək də çətindir. İlahi, ondakı xarizmanı mən heç kimdə görə bilmədim. Vurulmuşdum! Qadının vurulması bir özgə aləmdi, siz bilməzsiniz, Timur bəy.

Timur. Bəs sizin valideynləriniz?

Röya. Onlar Fərhadın heç adını eşitmək istəmir-dilər.

Timur. Röya xanım, niyə valideynlər övladlarının hiss-lərinə hörmət etmirlər?

Röya. Deyirdilər sən bu ac-yalavac kəndçi oğ-lanla xoşbəxt ola bilməzsən. Onlar məni hələ onda başıma fırlanan Dövrənə vermək istəyirdilər.

Timur. Mən bilən Dövrən müəllim də şəhərli deyil?

Röya. Elədir. Amma dedilər ki, Dövrən rayonlu olsa da diribaşdır, çevikdir, pul qazanandır, səni də çox istəyir. Dedim ki, məni Fərhadan fələk də ayıra bilməz, mama! Mən istədiyimə gedəcəyəm, papa! Getdim də!

Timur. Bəs onlar – valideynləriniz neynədilər?

Röya. İnanmazsınız, Timur bəy, onlar məndən, yeganə qızlarından üz döndərdilər.

Timur. Bu ki qəddarlıqdır! Bəs Dövrən müəllim? O da üz çevirdi sizdən?

Röya. Nə danışırırsınız, Timur bəy?! Dövrən məğ-lu-ybiyyəti qəbul edənlərdən deyil. Dedi ki, iki dünya bir ola, yenə səndən əl çəkməyəcəm! Əvvəl-axır sən mənim olacaqsan, peşman olub özün gələcəksən yanıma.

Timur. Aman allah, bu ki, serialdır!

Röya. Serial yalandır, Timur bəy, bu həyatdır! Amma Dövrənün dediyi kimi mən peşman olmadım, çünki hədsiz xoşbəxtdim. Bir də o vaxtlar nə kasıb, nə dövlətli, hamı təx-minən elə bərabərdir. Kirayədə yaşayırdıq. Mənim əlaçı stipendiyam, onun maaşı... Gündüzlər oxuyub axşamlar haradasa fəhlə işləyirdi, mənə nə iş gördüyünü dəqiq demirdi.

Nə isə, sözümdə deyil, bir dəfə gördüm ki, Fərhad heç özündə deyil, bıçaq vursan qanı çıxmaz. Bildim ki, heç çörək almağa da pulu yoxdu. Bilirsiniz onda mən neynədim, Timur bəy?

Timur (*heyratla*) Ola bilməz!

Röya. Oldu, Timur bəy, oldu! Getdim gözəllik salonuna. Saçlarımı açıb tökəndə parikmaxerlər hey-rətdən donub qaldılar. Dedilər, bu ki su pərisidi. Mən gülümsəyib dedim ki, saçlarımı satıram.

Timur. Siz necə qıydınız o gözəlliyə?

Röya. Məhəbbət olan yerdə gözəllik də keçir arxa plana, kulisə. Mən onun əzablarına dözə bilməzdim. Xeyli pul verdilər mənə. Uça-uça getdim dükana. Ac adam, əlində pul... O qədər yemək-içmək aldım ki! Danışırım, indi də kövrəlirəm. Hər şey elə bil indicə olub.

Timur. Bəs o nə dedi? Reaksiyası necə oldu?

Röya. O çaşib qalmışdı... Süfrədəki yeməklərə baxıb soruşdu: anan gəlmişdi? Mən sirli təbəssümlə başımı buladım. Onun rəngi qaraldı, bəs haradandı bunlar? Heç nə demədim, başımı açıb oğlansayağı vurulmuş, onda padmalçışka deyirdik, saçımı gös-tərdim ona.

Timur. Aman allah!

Röya. O sarsılmış halda: "Sən saçlarını satmı-san?" – deyə soruşdu. Mən başımı tərpədirib "həri" dedim. Bir də əlavə etdim ki, onsuz da o saçlar mənə mane olurdular, yığıb-yığışdıra bilmirdim.

Timur. Bu necə məhəbbətmiş?!

Röya. Yox o məhəbbət deyildi, Timur bəy, böyük xoş-bəxtlikdi!

Timur. Bəs o xoşbəxt kişi məhəbbət naminə verilmiş qurbanı necə qiymətləndirdi?

Röya. Bilsəniz o məni necə qucaqladı?!

Timur. Necə, Röya xanım, necə?

Röya. Bunu təsvir eləmək mümkünsüz! Mən o gecə qadının necə xoşbəxt olduğunu ilk dəfə başa düşdüm, hiss elədim Timur bəy.

Timur. Bəs bu məhəbbət necə oldu, nə hadisə baş verdi ki, siz ayrıldınız?

Röya. Biz ayrılmadıq.

Timur. Bəs...

Röya. Bizi ayırdılar!

Timur. Aman!

Röya. Bir gecə o evə gəlmədi, ağıma pis bir şey gətir-mə-dim, hərdən gecəni işdə qalmalı olurdu. Ertəsi gün də gəlmədi, daha bir gecə... (*Gözündən yaş sıçrayır*). Sonra... yox oldu Fərhad, guya belə bir adam yoxmuş dünyada. Heç yana əlim çatmadı, nə milis, nə polis!

Gördüm deyən olmadı. Mən nələr çəkdim! Depressiyaya düşdüm, bir neçə dəfə intihar etmək istədim, qismət deyilmiş. Anam gəlib apardı məni, papanın ili hələ çıxmamışdı. Bax onda Dövrən müəllim təzədən peyda oldu, gəldi-getdi, gəldi-getdi, yalvardı. Sonrası da... qadın zəif məxluqdu, dostum!

Timur. Siz onu sevə bildiniz?

Röya. Kimi?

Timur. Dövrən müəllimi.

Röya. Mənim üçün artıq fərqi yoxdu, Dövrən, ya bir öz-gəsi! Mənim qəlbim sevgiyə bağlıydı (*masaya yaxınlaşır*). Bir azdan qonaqlarımız da gəlməlidir, bir süfrəyə nəzər salaq, görək bu filippinli qız neynəyib?

Timur. Bəs sonralar da?..

Röya (*sözünü kəsir və tam dəyişmiş ada ilə*). Timur bəy, söh-bəti bitirdik! Sizin missiyanız, mən bilən başa çatdı.

Timur. Pardon! (*Tələsik təzim edib gedir*).

Delisay əlində mobil telefon gəlir. Telefon zəng çalır.

Qız telefonu Röyaya verir, təzim edib tələsik gedir.

Röya. Al-lo! Eşidirəm! Bəli! Sən mənə lazım olan-da ilim-ilim itirsən, mən sənə lazım olanda zəh-ləmi tökürsən! Başa düş, Samir, mən Dövrəndən pul istəyə bilmərəm, özü də o boyda pul?! Axı sənə dəfələrlə demişəm, bacarmadığın yükün altına gir-mə! (*Sərt*) Nə demək istəyirsən?.. Samir, mən səni baş-qa cür tanıyıram, elə etmə fikrim dəyişsin. Samir... Samir... Artıq buna şantaj deyərlər! Gəlməlisən, əl-bəttə gəlməlisən, özün də dəvətlisən. Xeyr, bizdə o söhbətin yeri yoxdu. Özün də ağ eləmə, camaat çörəyi qulağına yemir. (*Ceyranla Pirimin gəldiyini görür.*)

Yaxşı, sonra danışarıq, tamam?!

Ceyran. Salam, a yaraşlıq qardaşımın yaraşlıq sevgili yarı! (*Röyanı qucaqlayıb öpür*). Pirim, gör bütöy Bakıda belə gəlin var?

Pirim. Ceyran xanım, mənə mürəkkəb suallar vermə!

Röya (*ondan aralanır*). Heç sənin kimi məhəbbətli baldız da yoxdu.

Ceyran. Sən Dövrənin canı, həqiqi sözündü?

Röya. Nədi, sənin şübhən var?

Ceyran. Şübhəm niyə olur, az, heç şübhəm-zadım yoxdu. Mənim kimi baldız var?! Var, ə, Pirim?

Pirim. Bilmədiyim şeyi məndən soruşma, Ceyran!

Ceyran. Ə, bəs sən nəyi bilirsən, Pirim?

Pirim. Röya xanım, Dövrən müəllim yubileyini niyə gül kimi restoranların birində eləmir? İndiki zamanda ev yubiley yeridi?

Ceyran. Mən də elə onu soruşacaqdım. Bu nə məsələdi? Elə bizim restoran qalib orada bombalam boş, gələn də yoxdu.

Röya. Siz elə bilirsiniz Dövrən mənə hər şeyi deyir?

Ceyran. Bə kimə deyir, az?

Pirim. Onu da deyib ki, hamı burada olsun. Vacib bir iş vardı, qaldım qırıla-qırıla.

Ceyran. Pirim, sənın Dövrəndən artıq nə işın ola bilər?! Hamımıza çörək verən mənım qardaşım deyil? Allah onu min budaq eləsin! Bəs özü hanı, Röya, qadan alım?

Röya. İndilərdə gəlib çıxmaldı. Siz oturub rahat-lanın, mən də gəlirəm (*gedir*).

Ceyran (*dalmca*). Bah-bah-bah! Elə bil Nəsrəddin şahın törəməsidir!

Pirim. Farağat otur, az! Altdan-üstədən vurma!

Ceyran. Altdan-üstədən vurub nə dedim mən, Pirim?

Delisay sinidə nəşə gətirib süfrəyə düzür.

Ceyranla Pirim maraqla onun hərəkətlərinə göz qoyurlar.

Pirim. Varam də bu balaca qıza!

Ceyran. Balaca! Yox bir körpəcə?! Ə, o məndən böyükdü ey, əlli yaşı var.

Pirim. Ağ eləmə də!

Ceyran. Dədəmin goru haqqı, Röya xanımın özündən eşitmişəm.

Pirim. Zalım qızının səsi də çıxmır, heç salam da vermir adama.

Ceyran. Onların ölkəsində salam vermək yoxdu.

Pirim. Kim deyir, az, onu?

Ceyran. Bax, belə mən deyirəm!

Pirim (*qınıştır*) Deyirlər qulluqçuluqda bunlara əvəz yoxdu.

Ceyran. Onu kim dedi?

Pirim. Az, bizimkilərin hamısının evində var ey bunlardan.

Ceyran. Sənin canın üçün, Pirim! Bu saat mən də sənə bir filippinka gətirəcəyəm! Gör ağlından nə keçir bunun?!

Pirim. Gülyaya görə deyinmərsən bütün günü? Zəhləni tökməyib sənın? Elə mənım də!

Ceyran. Sənin bəlkə töküüb zəhləni, amma mənım zəhləm hələ yerindədi.

Pirim. Ta niyə hirsələnirsən? Mən sənın xeyrinə deyirəm.

Ceyran. Gülyaya görə sənə dağ çəkmək mənə borc olsun, ovçu Pirim! Elə bilmə ki, susuram, heç nədən xəbərim yoxdu, hər şey hesabımdadı.

Pirim. Sən dəlisən, Ceyran?

Ceyran. Dəli sənin evdə qalan o yeddi qarımış bacındı, Pirim!

Pirim (*gülməyini güclə saxlayır*). Az, qışqırma, eşi-dən olar!

Ceyran. Cəhənnəmə eşitsinlər!

Bayram Zəhra ilə gəlir. Zəhra hicablıdır.

Bayram. Haradan səs gəldi, bilin ki, Ceyran xanım artıq oradadı.

Ceyran. Boy, Bayram, ə, bu sənsən?!

Bayram. Nədi, tanımadın?

Ceyran. Ə qardaş, sən mən adda bacın yoxdu?

Bayram. Sən adda? Sənin adın nədi ki?

Ceyran. A itoynadan, sən bəzi bəxtəvərlər kimi yeddi bacın var ki, adlarını çaş salasan?

Bayram. Mən bilən adın Ceyran olmalıdı, bu ovçu Pirimin ovladığı Ceyran?

Ceyran. Elədi, ovluyub ağ günə çıxardıb məni!

Bayram. Naşükür olma, bacı, Pirimin yaxşı ovçu olduğu hamıya məlumdu.

Ceyran. Ə, sən araya söz qatma! Niyə bir telefon elə-mirsən, bir qarımı açmırsan, halımı soruşmursan? Ə, sən üzün çıxıb ey yadımdan.

Bayram. Onu Dövrən qardaşımızdan soruş. Elə yüklə-məyib ki, bacı-qardaş axtaram. Odey, soruş Zəh-radan, heç namaza da vaxt tapa bilmirəm.

Ceyran. Namaz nədi, ə? Bayram, sən namaz qılırsan? Nə vaxtdandı, ə, bu xeyir iş?

Bayram (*Zəhraya işarə ilə*). Atı atın yanına bağla-yarsan, rəngini götürməsə də, xasiyyətini götürər!

Ceyran. Az, gəlin, sən bu fağır qardaşımın başına nə oyundu açırsan?

Zəhra. Bu bəndəlik əməl deyil, Ceyran bacım, bu Allahın qoyduğu yoldu.

Ceyran. Nə deyim, vallah?! Sən ki Allahı verdin qabağa, ta deməyə söz qalmır.

Zəhra. İnşallah, sən də haqq yoluna gələndə qardaşını qınamayacaqsan.

Bayram. Ovçu Pirim, bu ad günüdür, ya direktorlar şurasının iclası?

Pirim. Vallah, mənim xəbərim yoxdu, amma Dövrən deyəndən sonra gəlməliyik də!

Bayram. Bəs özü hanı?

Ceyran. Röya xanım dedi ki, indi gələr, zəng eləyibmiş. Özü də getdi... (*Sözünü bitirə bilmir. Röya ziyafət paltarında gəlir. Çox yaraşıqlıdır. Hamı heyranlıqla baxır*). Budey, gəldi qardaşımın gözəl sevgilisi!

Röya. Hamınız xoş gəlmisiniz! Keçin süfrəyə! (*Bayram və Zəhra ilə görüşür*).

Ceyran. A gəlin, bəlkə qardaşımı gözləyək, sonra keçək süfrəyə?

Röya. İndi gəlməlidir, əyləşin, o belə istəyib, oturun!

Hamı süfrə arxasında yerini tutur. Dövrən və ondan bir addım geridə Samir gəlir. Dövrən altmış yaşlarında xeyli qvraq, kifayət qədər xoş görkəmli kişidir. Samir idmançı bədən forması olan boylu-buxunlu, dərhal diqqəti cəlb edən otuz yaşında yaraşlıq gəncdir. Dövrənin gəldiyini görə qonaqlar bir nəfər kimi ayağa qalxır. Dövrən əli ilə hamıya oturmaq işarəsi verir.

Dövrən. Oturun, hamınız əyləşin! Xoş gəlmisiniz! Mənim əziz Ceyran bacım! (*Yaxınlaşıb Ceyranı öpür*).

Ceyran. Ceyran bacın sənə qurbandı!

Dövrən. Mənim əziz qardaşım! (*Bayramla öpü-şür*). Yez-nəm Ovçu Pirim, ovladığı da elə mənim bu fağır bacımdır, dilsiz-ağızsız Ceyran bacım! (*Öz sözüne qəhqəhə çəkib gülür*). Bizim hörmətli gülbacımız Zəhra xanım. Bilirəm, sən naməhrəm kişi ilə əl tutmursan. (*Hər iki əlini sinəsinə qoyub qarşısında təzim edir*).

Zəhra. Allah razı olsun, Dövrən qardaş!

Dövrən. Samir necə oldu? Buradasanmı, əmoğlu? Mə-nim, necə deyərlər, referentim, sağ əlim. (*Samirin qolundan tu-tur*). Partnyorlarımla ilk danışığa həmişə bax bu yaraşlıq oğlanı göndərirəm. Bilirəm ki, şirin dili ilə ilan yuvasından çıxardar. Yuxarıda, mənim yanımdadır yerin, sağ tərəfimdə, sağ əlim kimi. Sol tərəfim dünyanın ən gözəl qadını Röya xanımındır. Nə deyirsən, Ceyran bacım, əlavən varsa, buyur!

Ceyran. Yox, ay qardaş, ağızımız nədi əlavə eləyək?

Hamı gülür, Dövrən hamıdan bərk gülür.

Dövrən. Di, oturduq! Hamı buradadır? (*Aşağı tərəfdə masa ətrafında bir boş yer görür*). Ora niyə boşdur? Kim yoxdu burada, Röya xanım?

Röya. Çağırılanlar hamısı buradadı!

Dövrən. Bəs Elman hanı? Çağırمامısan onu?

Röya. Dövrən, axı Elmanın yeri deyil, o özgə adamdı, qohum da deyil...

Dövrən (*telefonunu çıxarıb zəng vurur*). Bu saat dur bizə gəl! Həri, evə! Sən mütləq burada olmalısən! Tamam! (*Telefonu cibinə qoyur*). Elman mənim üçün qohumdan da artıqdır, Röya xanım! Bilirəm, sən onu sevmirsən, amma bir vaxtlar sən məni də sevmirdin.

Röya. Bunu daha münasib bir məqamda desəy-din, mən sənə cavab verərdim.

Dövrən. Yaxşı, boş buraxaq! Bu gün mənim altmış yaşım tamam olur. Mən bu günü çox böyük dəbdəbə ilə qeyd eləyə bilərdim, yəqin eləyəcəm də, bugünkü günü isə sizinlə bir yerdə olmaq istədim, ən yaxın qohumlarımla. Bilirsiniz səbəb nə oldu? Heç birinizin ağına gəlməz (*diqqətlə hamını süzür*).

Bayram (*yavaşıdan*) Ağıl var bizdə?

Pirim. Bizi özünə qatma!

Ceyran. A qardaş, sən başımızın ağasısan, hamı-mız sənə görə çörəkli olmuşuq, amma ta niyə bizi imtahana çəkirsən, sözünün canını de, biz də işimizi bilək də, qadan ürəyimə!

Röya (*ayağa durur*). Məni bağışlayın, mətbəxə dəyməliyəm (*gedir*).

Dövrən. Deyəsən, xətrinə dəydim Röya xanımın.

Ceyran. Elədi, qağa, dəyən yeri yaxındı.

Dövrən. Nə dedin, bacı?

Ceyran. Deyirəm ərköyün öyrətmisən, qağa.

Dövrən. Mən onu itirə bilmərəm, bacı, o, mənə çox baha başa gəlib. Bunu bir mən bilirəm, bir də Allah! (*Samirə*). Əmoğlu, yeri onun dalınca, könlünü al, səni çox istəyir.

Samir. Baş üstə! (*Gedir*).

Ceyran. Qağa, bu stolun üstündəkilərdən yeyə bilərikmi?

Dövrən. Dolamısan məni, Ceyran bacım?

Ceyran. Ə, nə bilim, o qədər altdan-üstədən danı-şırırsınız, adam çəşib qalır.

Dövrən. Ovçu Pirim, qədəhlərimizi doldur! Zəh-ra gülbacı, üzürlü hesab elə! Araq içmirik, üzüm şirəsidir, özcə bağımnda, öz üzümümdən hazırlanmış şərəbdır. Halal sertifikatı da var.

Zəhra. Allah razı olsun, Dövrən qardaş!

Masa üstündəki işıq azalır. Səhnənin önü işıqlanır. Röya gəlir, əlində telefon var. Zəng eləyir, hiss olunur ki, cavab almır. Samir qaçaraq addımlarla gəlir, Röyaya çatıb qəfildən onu qucaqlayır və ehtirasla dodaqlarından öpür. Röya ondan qopmağa çalışır.

Röya. Burax! (*Aralanır*). Dəli olmusan? Demirsən görən olar?

Samir. Mən səni masa arxasında görən kimi öpmək is-tədim, elə orada, adamların yanında.

Röya. Ehtiyatlı olmaq lazımdı, Samir əmoğlu?

Samir. Nədi, nə olub ki?

Röya. Heç nə olmayıb, sadəcə, mən özümü tanı-mıram.

Samir. Hər şeyi şişirdirsən.

Röya. Aman Allah!

Samir. Nədi, Allahla nə işin?

Röya. Heç vaxt inanmazdım ki, mən ondan sonra kimisə belə ehtiraslı məhəbbətlə sevmə bilərəm. Bir az qabaq öz bər-bə-rimə qəlbimin məhəbbət üçün bağlı olduğunu deyirdim, özüm də dediklərimə məəttəl qalırdım, elə bil mən yox, kimsə başqa bir qadın danışırdı içimdə.

Samir. Sən bərbərinlə belə intim söhbətlər eləyirsən? Kim--di o? Mən görmüşəm onu?

Röya. Qısqanmağa əsas yoxdu, əzizim, o kişi deyil, stilistdir.

Samir. Bəs onda bu nə söhbətdi? Məqsədin nədir?

Röya. Hər şeydə məqsəd, məntiq axtarmaq kişilərin işidir. Bizi isə hisslərimiz dartıb aparır. Ağıl hisslərimizi üstələyəndə isə artıq gec olur, o heç nəyə yaramır. Necə ki hisslərimə məğ-lub olub səni çox yaxına buraxandan sonra aqlımın səsini eşit-məyə başladım, amma gecdi, mən səni sevdim.

Samir. Bunun nəyi pisdi ki?

Röya. Pis olanı odur ki, mən səni sevsəm də, sən məni sev-mirsən, məndən istifadə edirsən, öz məq-sədlərin üçün.

Samir. Sən məni incitmək istəyirsən?

Röya. Yox, niyə incidim ki? Sənin mənə pisliliyin keçməyib, əksinə, sən kifayət qədər açıq oynamısan, verdiyinin əvəzini istəmişən. Bu da təbiidir. Bu dünyada ən qızgın, ən böyük, hətta müqəddəs məhəbbətin özü də təmənnalıdır, necə de-yərlər, dünya alver üstündə bərqərarlıdır.

Samir. Sən məni təəccübləndirirsən?

Röya. Bu təəccübün əsası nədir?

Samir. Sənin belə ağıllı olduğunu bilsəydim, ya-xın durmazdım, qorxardım.

Röya. Bu ağıl deyil, təcrübədir, başı daşdan-daşa dəymiş qadın təcrübəsi. Səndə güc var, məndə təcrübə! Ona görə bizim ittifaqımız təbiidir.

Samir. Hərdən mənə elə gəlir ki, sən Dövrədən intiqam alırsan, amma nəyin? Axı onun sözünün əvvəli də Röyadır, axırı da.

Röya. Bilirəm, o məni sevir, amma mənim sevib-sev-mə-məyim onun eyninə deyil. O mənə sahib olmaq üçün mənim sevdiyim adamı yox elədi, elə götürdü aradan ki, izi-tozu da qalmadı.

Samir. Sən nə danışırısan? Dövrəni müəllimi qatil hesab eləyirsən?

Röya. Bilmirəm, amma axır vaxtlar içimdə bir səs bu sirri mənə pıçıldayır, beynimi deşir.

Samir. Axı o səni çox sevir.

Röya. Mən buna şübhə etmirəm, amma onun məhəbbəti, onun sevgisi yaradıcı ola bilmədi. Elə ona görə də bizim övladımız da olmadı. Nə o, nə mən əsl xoşbəxtliyin dadını bildik. (*Səsi sərtləşir*). Dedin sənə milyon lazımdı?

Samir. Bəlkə, indi bu söhbətin məqamı deyil?

Röya. Bir az əvvəl telefonda beynimi sökən sən deyildin?! Nə oldu, üz-üzə gələndə utandın?

Samir. O cür söhbətdən sonra pul haqqında da-nuşmaq mə-nə mənasız göründü. Bir də... Dövrən müəllimin özü ilə danışacağıam. İnanmıram xahişimi rədd eləsin. Qayıdaq qonaqların yanına.

Röya. Mən ora getməyəcəyəm.

Samir. Mənim xətrimə! Özü məni göndərdi ki, sənin könlünü alım.

Röya. Necə almağın təlimatını vermədi?

Samir. O bilir ki, mənə təlimat lazım deyil. (*Qəfil qucaqlayıb Röyanı öpür.*)

Elman gəlir, onları öpüşən görür. Bir an ayaq saxlayır. Samir onu görür və Röyadan aralanır. Röya heç nə demədən tələsik gedir. Samir də qadının dalınca getmək istəsə də dayanır.

Samir. Elman?! Səssiz gəlirsən.

Elman. Qüsura baxmayın, siqnalım yoxdu.

Samir. Dövrən müəllim xanımın xətrinə dəydi, məni də göndərdi könlünü alım...

Elman. Mən bilməzdim könülü belə alırlar.

Samir. Bu mənim üsulumdur (*qoluna girir*). Sən ağıllı, təmkinli, hətta tərbiyəli adamsan. Şefin də xanımına olan hədsiz məhəbbəti hamımıza, elə sənə də məlumdu.

Elman. Nə demək istəyirsən?

Samir. Sən məni başa düşdün! (*Daha mehribanlıq və sayğı ilə*). Gedək, səni gözləyirlər (*gedirlər*).

Masanın üstündəki işıq artır.

Samir, Röya və Elman da yerlərini tutublar.

Dövrən. Hamı buradadır. İndi məclis arəstədir. Ovçu Pirim, qədəhlər doludurmu?

Pirim. Qədəhlər də doludur, qəlbimiz də! Boş olan qarnımızdır.

Dövrən. Qəlb doludursa, bu yaxşıdır. Qaldı qa-rına, tələs-məyin, ən asanı onu doldurmaqdı. Dünən işdən yorğun qayıtmışdım, mübahisəli bir məsələni çözməliydim, Elman bilir, ağır məsələydi, amma öhdəsindən gəldik. Elə bir stəkan çay içib divanda mürgüləmək istəyirdim ki, televizorda bir mənzərə gördüm. Görkəmindən xeyli qocaldığı görünən bir şir iri bir maraldı ya ceyrandı, uzaq bacımdan, boğazlayıb, sonra da oturub ləhləyir, yəqin nəfəsini dərib ovunu parçalamağa başlayacaqdı. Elə iş də bundan sonra başladı. Əvvəl bir kaftar şirə yaxınlaşıb bir az aralıda dayandı, biz goreşən deyirik kaftara, dünyanın ən iyrenc heyvanıdı, sonra ikinci, üçüncü, dördüncü... Bir də gördüm ki, kaftarlar şiri tamam dövrələyib mühasirəyə alıblar. Getdikcə də dairəni daraldıb mırıldaya-mırıldaya şirə yaxınlaşırlar. Bun-la-rın bir-ikisinə pəncə atan, nərildəyən şir təzyiqə davam gətirə bilmədi, ovunu qoyub aradan çıxmağa məcbur oldu.

Ceyran. Dövrən, qadan alım, bəs o şir niyə təkdi? Qohum-əqrabası qırılmışdı?

Dövrən. Bax elə mən söhbəti ora gətirirəm, mənim ağıllı Ceyran bacım! Əgər o şir ovunu öz dost-aşnası, qohum-əq-rəbası ilə bölüşdürsəydi, nə özü ac qalardı, nə qohum-əqrəbası. Şikarı da murdar gor-eşənlərə qismət olmazdı.

Bayram. Qardaş, bəs bunun sənın yubileyinə, bizim qonaqlığa nə dəxli?

Dövrən. Dəxli çoxdu, Bayram müəllim, mənim əziz qardaşım. Əgər mən sizə güvənməsəydim, sizi başıma yığmasaydım, bu dəmdəsgahı, milyonları qazana bilərdimmi? Mən sizin sayənizdə, ölkənin beş kişisinin biri oldum.

Ceyran. Elə biz də sənın kölgəndə, şükür ki, çörək yi-yəsiyik, qardaş. Sən olmasan, əlimiz hara çatardı?

Dövrən. Mənim övladım yoxdu, o milyonları da goruma aparmayacam. Bir arvadımdı, o da elə təmin olunub ki, bundan sonra bir neçə ömür də yaşasa bəsidir.

Ceyran. Ə, bu nə söhbətdi, qadan ürəyimə? Bəs mənim oğlanlarım sənın də balaların deyil? Hamısı da qurban olsun sənın bircə qaraltına!

Dövrən. Bacı, cıgallıq eləmə! Sənın balaların da həmişə yadımdadı. Elə ikisini Londonda mən oxutmuram? Hələ Bayram qardaşımın gülüzlü qızını Oksforda göndərmədim? Sözüüm onda deyil, mənim əziz qohumlarım. Sizi bura yığmaqda məq-sə-dim özgədir. Mən sizi vəsiyyətimlə tanış eləmək istəyirəm.

Ceyran. Ə, sən nə danışırsan, Dövrən? Vəsiyyət nədi, ə? Bu nə danışır, Röya?

Bayram. Qardaş, bu gün sən özünə oxşamırsan. Qərar nədi, vəsiyyət haradan gəldi ağlına? Sən maşallah bizdən on dəfə cavansan! Elə deyil, Röya gülbacı?

Röya. Görünən dağa nə bələdçi?!

Ceyran. Dövrən, sən dədəmin-nənəmin goru, qurtar bu söhbəti, bir loxma çörəyimizi yeyək. Tikəm boğazımda qaldı.

Dövrən. Uşaqlar, siz söhbətin milyonlardan getdiyini ba-şa düşürsünüz? Ya bilmirsiniz ki, ölüm qaşla göz arasındadır?

Ceyran. Qardaş, bəlkə, dilim-ağzım qurusun, bir xəstə-liyin-zadın var, bizdən gizlədirsən?

Dövrən. Ceyran, mən xəstəyə oxşayıram?

Ceyran. Xəstə nədi, ə, maşallah, kəl kimisən!

Dövrən. Heç bir səbəb yoxdur, amma istəmirəm məndən sonra didişəsiniz, məhkəmələr gəzəsiniz, -bir-birinizlə üz-göz olasınız. Axı, bu əl çirki deyilən pul köpəyoğlu şeydi. (*Sükut çökür*). Susdunuz! Deməli, məni başa düşdünüz. Davam eləyirəm. Mənim və-siy-yətim təsdiq olunmuş şək-il-də notariusdadır. Bir nüsxəsi də mənim evdəki ka-binetimdə, şəxsi seyfim-də-dir. Burada olan hər kəsin o vəsiyyətnamədə payı var.

Zəhra. Allah səndən razı olsun, Dövrən qardaşım!

Röya. Mənim o vəsiyyətnamədən xəbərim yoxdu.

Dövrən. Səni heç vaxt pul maraqlandırmayıb.

Ceyran. Niyə maraqlandırmır, qağa, bu dəmdəs-gah pulsuz başa gəlib?

Pirim. Az, bir dil boğaza qoy də! Sən elə hər sö-zün qabağına söz qoymalısan?

Ceyran. Üstümə niyə qışqırırsan, ə?!

Dövrən. Burada bir mənim dostum Elman qan qohumum deyil, amma mənə qohumdan da artıqdır.

Pirim. Qaynağa, deyirəm bəlkə siyahını da açıq-layasan?!

Dövrən. Axı mən dedim, yeznə! Burada olanların hamısının adı var siyahıda, bircə-bircə, heç kəs də yaddan çıxmayıb.

Pirim. Üzlülük olmasın, ağaqaqayın, bəs bir ailədən iki adam varsa? Məsələn, Ceyran xanım üstəgəl...

Dövrən (*sözüünü kəsir*). Anladım, yeznə! Sən də varsan siyahıda, Zəhra gülbacı da!

Zəhra. Allah razı olsun, Dövrən qardaşım!

Samir. Dövrən əmoğlu, bəlkə yaxşı sual deyil, amma bölgü hansı prinsiplə aparılıb?

Pirim. Niyə, çox yaxşı sualdı.

Ceyran. O saat görünür ki, yuristdi.

Bayram (*Ceyrana pıçıldayır*). Nə yurist, az, mütrübün biridi, əvvəllər balet oynayıb.

Ceyran. Sən canın!

Dövrən. O prinsipi mən heç vaxt açıqlamaya-cam, amma nə vaxtsa, hər şey məlum olanda Dövrən niyə filankəsə çox, mənə az verib sualını eşitmək istə-məz-dim.

Zəhra. Necə ki, göndərdiyi sınaqlara görə asi düşmək, Rəbbimizə sual vermək, niyə, nədən soruş-maq bəyənİLƏn hə-rəkət deyil, günahdı.

Dövrən. Yaxşı dedin, gülbacı! Bax bu, çox müdrik yanaşmadı, doğru prinsipdi.

Ceyran. Qağa, qadan ürəyimə, indi biz bilməyək sən kimə nə verirsən?

Dövrən. Yox, onu indidən deyə bilmərəm, bu bizim ümumi işimizə ziyan vurur. Soruş niyə?

Ceyran. Niyə bacın qurban?

Dövrən. Çünki xətrinizə dəyməsin, içi mən qa-rışıq insan çiy süd əmib. Çəkişmə başlayar, qohumların birliyi pozular. Amma onu deyə bilərəm ki, beş milyondan az pay yoxdur.

Hamı soyuq suya girmiş kimi içini çəkir. Məclisə narahat bir sükut çökür. Dövrən ayağa qalxır, hamını bir-bir süzür.

Ceyran. Ə, bacın gözlərinin qadasını alsın, sən hansı pulnan danışırısan?

Dövrən. Sənə hansı sərf eləyir?

Ceyran. Özcə manatımızla, qağa, biz vətənpərvər adamıq.

Əvvəl Dövrən, sonra qalanlar gülür.

Dövrən. Ta kimin sualı var?

Pirim. Ağaqaayın, sən allah incimə, nəşə bu bir oyuna oxşayır ey! Sən bizi, yumşaq desək, barmağına dolamırısan ki?

Bayram. Qardaş, bəlkə bizi bərkə-boşa salırsan, sınağa çəkirsən?

Dövrən. Dayan, Bayram! Ə, ovçu Pirim, sən nə vaxt mənim qeyri-ciddi bir iş tutduğumu görmüsən?

Bayram. Qardaş, ovçunu qınama, vallah, bu bir az nağıla bənzəyir.

Dövrən. Dedim, sən dayan Bayram! Elman, sən nə deyə bilərsən?

Elman. Mən səni yaxşı tanıyan bir adam kimi dediklərini tam ciddi qəbul edirəm. Niyə belə elədiyini də heç vaxt səndən soruşmayacağam.

Dövrən. Eşitdinizmi? Hamınız da Elmanı yaxşı tanıyırsınız, bildiyini dədəsinə də verməz, ona görə ondan mənə tez-tez şikayət eləyirsiniz. Elə deyil, Samir?

Samir. Sən biləni biz bilmirik, Dövrən əmoğlu!

Dövrən. Ta şübhəsi olan qalmaqal ki?! Onda qal-dıraq badələrimizi, içək uzun illər davam edən əməkdaşlığımızın şərəfinə! Sizin hər biriniz mənim üçün çox qiymətli qohum olmaqdan başqa, həm də etibarlı tərəfdaşsınız (*içir*).

Zəhradan başqa hamı içir. Yeyirlər.

Dövrən qalxıb Röya-ya yaxınlaşır.

Dövrən. Samir, musiqi ver, mənim havamı! İndi mən dünyanın ən gözəl qadını ilə rəqs edəcəyəm. (*Oynaq bir rəqs havası eşidilir. Dövrən Röyanın qarşısında təzim edir*). Çoxdandır sən rəqsini görmürəm.

Röya. Bəlkə başqa vaxta saxlayaq? Əhvalım qarışıqdı.

Dövrən. Bilirsən ki, mən istədiyimi almasam, əl çək-mə-yəcəm.

Röya. Bilirəm, qarşı tərəfin istəyi səni heç vaxt maraqlandırmır. O romanda deyilən kimi, kişi əkinçidir, qadın tarla! Tarlanın da əkinçini sevməyi vacib deyil.

Dövrən. Hayıf ki, sən məni başa düşmədin, heç çalışmadın da!

Oyun havası çalınır. Dövrənla Röya çox gözəl rəqs edirlər. Dövrən kənara çəkilib tamaşaçı kimi Röyanın gözəl rəqsinə heyranlıqla baxır və əl çalır. Bir azdan Dövrən hamını rəqsə çağırır. Ceyran, Pirim, Bayram rəqsə qoşulur.

Dövrən. Oynayın, mənim milyonçu qohumlarım! Türk demiş, milyonçu olmağınızın dadını çıxardın! İndi siz hamınız mənim kimi milyonçusunuz! Dünya sizindi! *(Bir qıraqdan əl çalan Samirə yaxınlaşıb ərklə onu oynayanlara tərəf itələyir).* Göstər məharətini, Samir əmoğlu!

Samir rəqsə qoşulur və daha çox Röya ilə üz-üzə oynayır. Onlar çox böyük məharətlə rəqs edirlər. Hamı aralanıb meydanı onlar üçün boşaldır.

Ceyran. Ə, qardaş, sənin sevgilin o rəhmətlik Dilbazidan yaxşı oynayırmış ki!

Dövrən. Bacı, mənim sevgilim İncəsənəti qur-tarıb, ali təhsili var.

Ceyran. Bah-bah-bah... Vallah, mən yazıq fil qu-la-ğında yatmışam.

Pirim. Sən heç Samiri demirsən? Kim deyər ki, o ciddi-lik--də biznesmen belə sümük sındırar?! Elə bil filarmoniyadan çıxıb.

Ceyran. Lap artist kimi oynayır.

Bayram. Bayaq sənə demədim, Ceyran? Elə oradan çıxıb də! Beş il rəqqas olub kişinin oğlu. Bilirsən nə qədər ölkə gəzib oynaya-oynaya?!

Ceyran. Ə, sən zarafat eləyirsən! Mütrüb nə bilir biznes nədi?

Dövrən. Reyqan da artist idi, Ceyran bacım, amma Amerika kimi əjdaha ölkəyə prezidentlik elə-di. Samir də bizim bütün mürəkkəb layihələrin rəh-bəridir. *(Əlini havada yellədir. Musiqi bitir).*

Pirim *(Dövrənə).* Mən də birini tanıyırdım, ca-van-lıqda bir az yoldaşlıq da eləmişdik. *(Dövrən onun sözünü ağzında qoyub əl çala-çala Samirə Röyaya ya-xınlaşır. Ririmin səsi yavaşsə da fikrini davam etdirir).* O da rəqqas idi, filarmoniyada, sonralar deyəsən səfir oldu, ya Mozambikdə, ya da... elə Mozambikdə.

Ceyran. Yadıma salma o kopaqqızını, Pirim!

Pirim. Nə kopaqqızı, az, mən qızdan danışırım? Rəqqas qadın deyil ki, kişidi.

Ceyran. Ə, Pirim, sən o filarmoniyaya rəqqasa görə gedirdin, yoxsa o sarıbaş qancığa görə? Lənət sənə şeytan dayna! Ə, açdırma dayna ağzımı! Bilirsən ki, açılında pis açılır.

Pirim. Sən canın, açma, dünən o ki var sarımsaq yemi-sən.

Ceyran. Atana lənət məni qınayan! Gör Dövrən kimi oğulun Ceyran kimi bacısı kimə qismət oldu? *(Hirsə masaya yaxınlaşır və nəşə götürüb sürətlə çeynəyir).*

Hamı masa arxasında yerini tutur.

Dövrən. Mən çoxdandı rəqsdən belə zövq almırdım. Bu zövqü mənə Röya xanımla Samir bəy yaşatdı. Afərin! Adətən ad günündə adama hədiyyə verirlər, mən isə öz ad günümdə dünyanın ən gözəl qadınına, mənim, necə deyərlər, ömür-gün yoldaşıma hədiyyə vermək qərarına gəldim. Samir!

Samir *(cibindən gözəl bir futlyar çıxardıb Dövrənə verir).* Buyur, Dövrən müəllim!

Dövrən (*Röyaya yaxınlaşır və ağayana bir əda ilə futlyarı ona təqdim edir*). Əgər sən olmasaydın, həya-tımın beş qəpiklik qiyməti olmazdı (*əлиндən öpür*).

Ceyran. Bəxtəvərin qızı! Gör bizim kimi üç-dörd uşaq doğsaydı, gədə neynərdi?

Dövrən. İndi hamının yanında bu qutunu aç!

Röya (*qutunu açır və qeyri-ixtiyari gülümsəyir*) Çox sağ ol!

Dövrən. Mənə çox sağ ol gərək deyil (*Yanağını öpüş üçün uzadır*).

Röya (*qohumlara*). Məni bağışlayın, öpməsəm əl çəkmə-yəcək (*öpür*).

Dövrən. İndi tax barmağına.

Röya. Çox gözəldir.

Dövrən. Mən onu bilirsən haradan gətirtmişəm?! Eksklüzivdir! Dünyada bu üzükdən bircə dənədir, o da sevgili Röya xanımın barmağında!

Ceyran. Adam ölməz belə kişi üçün?! (*Dövrənə möhkəm öpür və üzüyə baxır*) Dədəm vay, burlyantın yekəliyinə bax!

Röya. Brilyantın karatı əsas deyil, baldız, sən işin gözəl-liyinə bax!

Ceyran. Ona da baxıram, gəlin xanım, sağlığına qismət olsun!

Dövrən. Xoşuna gəldimi, Ceyran bacım?

Ceyran. Haracan desən, qardaş! Allah sizi həmi-şə bir yerdə eləsin, qoşa qarıtsın sizi.

Dövrən (*Bayrama*). Qardaş, niyə dinib-danışmır-san? Niyə ağzına su almısan?

Bayram. Qağa, nə danışacam? Baxıram, ürəyim dağa dö-nür. Vallah fəxr eləyirəm sizinlə! Sənin adın-sanın bizə də şərəf gətirir. Camaat biləndə ki, mən sənin qardaşınam, vurub öldürürlər özlərini mənimçün. Kölgən həmişə üstümüzdədi.

Dövrən. Sağ ol, qardaşım, əskik olma.

Zəhra. Allah səndən razı olsun, Dövrən qardaşım!

Ceyran. A qağa, soruşmasam, bu gecə yata bil-məyəcəm.

Dövrən. Nədi, az, yenə?

Ceyran. Deyir oynayıram-gülürəm, amma oy-naş yaddan çıxmır.

Dövrən. Eşitdin, Bayram, nənəmin sözüdü ey! (*Ceyranı qucaqlayır*). Ölürəm də bu danışanda.

Ceyran. Ə, söz soruşuram axı!

Dövrən. Buyur, soruş!

Ceyran. Bayaq o vəsiyyətdən danışdın ey...

Dövrən. Az, sən yenə şübhə eləyirsən?

Ceyran. Ə, ta nə şübhə, şübhə yeri qaldı?

Dövrən. Bəs onda nə deyirsən?

Ceyran. Belə soruşmaq istəyirəm ki, biz... lap elə mən, o mənə ayırdığın pulu nə vaxt ala bilərəm?

Dövrən. Bacı, vəsiyyətdə hər şey yerli-yataqlı yazılıb.

Ceyran. Qağa, vəsiyyəti qoy bir tərəfə, sən mənim sözümə düzünəqulu cavab ver. Bax, biz bu Pirimlə tutaq ki, İsmayla təzə bir iş qurmaq istəyirik, amma mayamız azdı...

Dövrən. Niyə İsmayıl ayrı iş qurmaq istəyir, bə-yəm mən ölmüşəm? Bəlkə, bəyənmir bizi, özünə yaraşdırmır? Bəlkə, it dəyib bizə?

Ceyran. Bilmirəm, qardaş, deyir mən təmiz biznes elmək istəyirəm, nə bilim, halal biznes.

Zəhra. Eşidirsən, Bayram müəllim?

Bayram. Zəhra, saxla də!

Dövrən. Onun başı Türkiyədə xarab olub! Elman, bizdə təmiz biznes qurmaq olar? Bu mümkündür?

Elman. Dövrən, bu müzakirə tələb eləyən mə-sələdir.

Dövrən. Belə de!

Ceyran. Qoy sözüümün canını deyim də, qardaş.

Dövrən. Ta dedin də?

Ceyran. Məni qınayan! Dövrən, bacın ölsün ayaqlarının altında, bizə vəsiyyət elədiyən pulu biz nə vaxt ala bilərik? Bax, beləcə, konkret!

Dövrən. Əlbəttə, mən öləndən sonra. Bu öz-özü-nə mə-lum mə-sələdi.

Ceyran. Vay evin yıxılsın fələk!

Dövrən. Nədi, az, indi sən mənim ölməyimi is-tə-yir-sən?

Ceyran. Ə, sus! Dilin nətəər gəlir elə deyirsən? Ölsün səni istəməyənlər!

Pirim. Ceyran xanım, sözünü açıq de, niyə uza-dırsan?

Ceyran. Sən bir kiri, Pirim! (*Dövrənə*). Qağa, bəl-kə biz səndən qabaq öldük? Onda nə təhər olsun?

Dövrən. Onda günahı özündə gör!

Bayram. Çalış ölmə!

Ceyran. Nə deyir, ə, mənim bu ağıllı qardaşlarım?

Dövrən. Nədi, pis dedik?

Ceyran. Ə, ölmək-qalmaq bizim əlimizdədi?

(Bayram qəhqəhə ilə gülür.)

Ya mən oturum gözləyim ki... Dilim-ağzım qurusun! Ə, mən qarıyıb qocalandan sonra neynirəm sənə verdiyin milyonu?

Röya. Dəliddən doğru xəbər!

Ceyran. Kimdi, az, dəli?

Röya. Məsəl üçün dedim. Dəli niyə olursan, şeytana papış tikərsən.

Ceyran. Tikərəm də, lap geyindirərəm də!

Dövrən (*Röyaya*) Bu məsələ haqqında sən nə düşünürsən, əzizim?

Röya. Mən bilən vəsiyyəət haqqında heç kimə kon-kret söz demək lazım deyildi. Özü də bu qaydada, şou formatında!

Dövrən. Sən buna şou deyirsən?

Röya. Bilmirəm, məsələnin mahiyyəti mənə çat-madı. Məq-sədi başa düşmədim. Bir tərəfdən də bu informasiyanın pis fəsadları ola bilər.

Dövrən. Qohumlarım mənə öldürərlər deyirsən?

Ceyran. Allah mənə ölüm ver! Pirim, bunlar nə danışır? Ə, kimin əli qalxar sənə?

Dövrən. Az, bəlkə, mən sizə pislilik elədim? Bay-ram, sən nə deyirsən? Samir? Elman? Ovçu Pirim? Siz nə düşünürsünüz?

Samir. Dövrən müəllim, Ceyran xanım korrekt danışmasa da sözündə çılpaq bir məntiq var. Əgər varislərdən biri tez ölsə? Onda necə olsun?

Dövrən. Heç necə! Ölənin özündən küssün, ölmə-sin.

Pirim. Buna deyərlər təmiz söhbət.

Ceyran. Bunun nəyi təmizdi, ə? Ölmək-qalmaq bizim özümüzədən asıldı?

Zəhra. Tələş eləməyə dəyməz, mənə bacı-qar-daş-larım. Heç bir ümmət öz əcəlini nə qabaqlaya bilər, nə yubada bilər. Hər şey Cənabi Haqqın əlindədir, ona pənah aparın. Dövrən qardaşımızı isə xoş məramlı əməlinə görə qınamalı deyilik, ona dua, alqış eləməliyik.

Dövrən. Axır ki burada bir ağıllı söz deyən oldu! Sağ ol, Zəhra gülbacı. Yoxsa sən ölməsən, biz ölsək, biz ölməsək, sən ölsən... Mən bunlara milyonlar qoyuram, bunlar da mənə nə vaxt öləcəyimi hesablayırlar.

Ceyran. Ə, qardaş yox dayna, adam bir iş görəndə tapmaca qayırmaq ki?!

Dövrən. Bu vaxtaca mən sizə vəsiyyətim haq-qın-da de-məmişdim, xəbəriniz də yoxdu, nə mən ölür-düm, nə siz. İndi nə oldu, axirətdən dəm vurursunuz?

Bayram. Deməsən ondan yaxşıydı, qardaş, biz ki səndən aldığımızdan artıq istəmirdik.

Dövrən. Doğrudur, istəmirdiniz, amma deyindiriniz, gileyləriniz çatırdı qulağıma. Əslində haqqınız da vardı, mən bu sərvəti tək qazanmırdım. Yüz milyondan çox pul tək mənə deyildi. Düzdü, hüquqi cəhətdən bütün paketlər mənimdi, amma hüquqdan başqa bir vicdan da var axı! Həm də niyə mən öləndən sonra biləsiniz mənə hökmümü? İstədim

içi-nizdə bir arxayınlıq, özünüzə inam yaransın, işimizə daha çox can yandırarsınız. Biləsiniz ki, işimizin yaxşı getməyi sizin də kapitalınızı artırır. Həm də pullu kişi ürəkli olur.

Samir. Əziz qohumlar, mən Dövrən müəllimin bu hə-rə-kətini bir mərdlik nümunəsi hesab edirəm. Həqiqətən onu alqışlamaq lazımdır.

Samir əl çalır, qalan qohumlar da ona qoşulur. Bu vaxt dəhşətli bir partlayış səsi eşidilir, işıqlar söniür. Səh-nə və zalda tam qaranlıqdır. Qadınlar qışqırır. "Bu nəy-di?", "Nəsə partladı?", "Terror?!" və sair replikalar eşi-dilir.

Dövrən. Sakit! Mən bildim, qısaqapanmadır. Hanı mə-nim telefonum? Tapdım! Bu saat! (*Telefonun işığı yandırır, səhnə bir qədər işıqlanır*). Bu saat düzəldərəm!

Ceyran. Sən niyə, Dövrən? Zəng elə usta gəlsin, tok vurur, dilim-ağzım qurusun!

Elman. Mən bu saat baxaram!

Dövrən. Elman, dayan! Hamınız oturun! Lalın dilini anası bilər.

Hamı telefonunun işığı yandırır. Səhnə bir az da işıqlanır. Dövrən çıxır. Hamı niğaranlıqla o çıxan tərəfə baxır. Bir az keçir, işıqlar gur yanır.

Ceyran. Səni verənə şükür! Əlində çətin iş ha yoxdu!

Bayram. Evdə də həmişə işıq işinə Dövrən ba-xardı, lap uşaqlıqdan.

Pirim. Bəs özü harada qaldı? (*Çağırır*). Dövrən müəllim! Ağaqaayn!

Röya. Oturun, indi gələr! Samir, bir az çaxır tök, ürəyim sıxıldı.

Samir. Yəqin çox qorxdunuz? (*Şərab tökür*).

Zəhra. İşığın qədrin olmayanda bilir insan. Şü-kür sənə, ilahi!

Ceyran. ?, hƏ, harada qaldın, qardaş? Ə, bir baxın no-oldu ona?

Elman. Bu saat mən baxaram. (*Tələsik Dövrən çı-xan tərəfə gedir, kulisdə görünməz olur*).

Ceyran. Deyirəm, Pirim, indi biz hamımız mil-yon-çuyuq dayna?!

Samir. Nəzəri cəhətdən elədir, Ceyran xanım, məsələnin praktik tərəfinə gələndə isə...

Elman (*qışqırığı eşidilir*) Dövrən! Dövrən!! (*Hamı sək-sənib səs gələn tərəfə baxır.*) Dövrən!.. (*qışqırır*). Bayram, bura gəl!

Bayram qaçaraq gedir.

Bayram (*səsi gəlir*). Nə olub ona? Dövrən! Qardaş!!

Elmanla Bayram Dövrəni qucaqlarında gətirib səhnə-nin ortasında yerə uzadırlar.

Pirim. Bu nədi?

Ceyran (*qışqırır*) Qardaş!!!

Röya. Nə olub ona, Samir?

Bayram (*Dövrünün hərəkətsiz bədənini silkələyir*) Döv--ran?! (*Elmana*) Nə olub ona, Elman, niyə tərپən-mir?

Pirim. Heç nəfəs də almır.

Röya. Samir, təcili yardıma zəng elə! Tez!

Ceyran. Nooldu, sənə ay qardaş?.. (*Özünü Döv-ranın üs-tünə atır*).

Röya. Çəkin onu qırağa, havanın qabağın kəs-məsin!

Pirim (*Ceyranı qırağa çəkməyə çalışır*). Az, qaraçılıq elə-mə!

Ceyran. Ə, qardaşım ölüb ey!

Zəhra (*pıçıldayır*). Bismil-lahir-rəhmanir-rəhim...! Əlhəm-dul-lahi rəbbül aləmin...

Ceyran. Ay qardaş eyyy...

Pirim. Az, qışqırıb diksindirmə!

Samir telefonla danışır.

Hiss olunur ki, "Təcili yar-dım"la danışır.

Elman. Tok vurub, naqıldən güclə araladım! Nə-fəs almır, keçinib.

Ceyran. Ə, ölüb qardaşım? Vay evi yıxılan canım vay! (*Əllərini dizlərinə şappıldadır*).

Hamı Dövrünün üstünə əyilir, elə bil nəşə bir möcüzə gözləyirlər. Telefon zənginin səsi eşidilir. Hamı təəccüblə bir-birinə baxır. Zəng səsi bir az da bərkiyir, lap əsəbləri cırmaqlayır.

Röya (*acıqla*). Kimin telefonudur, kəssin səsini!

*Hamı bir-birinə baxsa da telefon zəngi kəsilmir,
daha da güclənir.*

Elman. Bu onun telefonudu! (*Dövrünün üst-başını alləşdirir və telefonun onun bərk-bərk yumulmuş ovcunda olduğunu görür*). Ovcunda tutub. (*Telefonu qıc olub yumulmuş barmaqları arasından çıxarmağa çalışır*).

Telefon aramsız zəng çalır.

Röya. Nə oldu, Elman?

Elman. Bu saat! Əli qıc olub yumulub (*bar-maq-larını aralayıb telefonu çıxardır*).

Röya. Bağla o telefonu, ona ta heç kimin zəngi lazım olmayacaq!

Ceyran. Telefonu yiyəsiz qalan qardaşım vay!

Bayram. Ceyran, bir dayan görək! Çəşdırma bizi!

*Hamı hələ də hərəkətsiz qalmış Dövrünün üstünə əyilib
nəşə gözləyir.*

İşıqlar söndür.

İKİNCİ PƏRDƏ

Həmin məkandır. Evin bəzəyində matəm əlamətləri görünür. Röya Timurun müşayiəti ilə gəlir. Çox eleqant və zəngin matəm libasındadır: əynində uzun qara don, çiyində qara xəzdən yarım manto, başında kənarları enli qara şlyapa var. Şlyapanın tor niqabı sifətinin yarısını gizlədir. Timurun da geyimində matəm əlamətləri var. Diqqəti daim Röyanın üst-başındadır.

Röya. Elə bil yuxudayam, bütün bu baş verənlər bir tamaşadır, mən də lojada oturub səhnəyə baxan tamaşaçı.

Timur. Mən başqa cür deyərdim, Röya xanım, siz tama-şaçı yox, əsas qadın rolunun ifaçısısınız. Sizin bütün gör-kə-minizdə bir kübarlıq, bir aristokratizm var. Mən bütün mə-ra-sim vaxtı gözümü sizdən çəkə bilmirdim. Dərd, faciə çox qadını eybəcərləşdirir, hətta gülünc hala salır, lap elə, xətrini-zə dəyməsin, baldızınızı komik vəziyyətə salan kimi. Sizi isə qəm-kədər daha da nəcibləşdirib.

Röya. Hələ dünən elə bu vaxtı burada mən sizinlə söh-bət eləyəndə ərlı qadındım. İndi isə mən dul qadınam, qa-ra geyinmiş dul qadın. Necə zəhləm gedir dul qadın sö-zün-dən!

Timur. Olacağa çarə yoxdur, Röya xanım. Kim deyərdi ki, Dövrən bəy kimi möhtəşəm bir kişi belə primitiv ölümlə kayb edəcəkdı həyatını? Axı o adi adam deyildi, bu Dövrən Əminbəyli idi. Onun nə işi vardı işıqla, tokla, nə bilim sayğacla?

Röya. Bu da onun qəribəliklərindən biri idi, Timur bəy. Evdə adi kişi işlərini görməyi sevirdi. Elektrikə xüsusi həvəsi vardı. Nəyisə düzəldəndə uşaq kimi sevinirdi.

Timur. Dəfn mərasimi necə təntənəli keçdi?! Çox təsir-ləndim, hətta gözlərim yaşardı. Bəs sizin tragik pozanız?! San-ki Antiqona atasının məzarı üstündəydi. Mass-media şok-daydı! Bütün diqqət sizin üstünüzdə idi. İndi bütün saytlar sizin fotosessiyanızı verəcəklər. Mənşətləri təsəvvür edəndə həyəcanlanıram: “Milyonçu dul qadın!”, “Eleqant geyimli dul qadın”, “Dərd libası”... Hələ mənim də adımlı çə-kəcəklər.

Röya. Elədir, Timur bəy! İnternet-media xalqın dərdindən də şou düzəldir. Şlyapamı götürün başım-dan, darıxdım. Mən onu çıxarda bilmirəm.

Timur. Hayıf mərasim tez bitdi, sizə çox yaraşır bu libas. Bu əsl matəm performansı idi.

Röya. Ah, Timur bəy, siz nə hayda, mən nə hayda? Məni bu saat daha ciddi şeylər düşündürür.

Timur. Mən sizi çox gözəl başa düşürəm, dər-dinizi bölü-şürəm.

Röya. Mən Dövransız necə yaşayacağam?

Timur. Cəsarət eləyirəm... siz ki onu sevmirdiniz, hət-ta...

Röya. Elədir, sevmirdim, hətta nifrət eləyirdim, amma o öləndən sonra, xüsusilə bu gün səhər oyanıb onu dəfn üçün tam hazır vəziyyətdə tabutda görəndə ilk dəfə özümü tənha, yalqız, kimsəsiz hiss elədim, adam-lardan qorxmağa, ehtiyat eləməyə başladım. Hələ dünən, o müdhiş hadisə baş verəndən bircə saat sonra hiss elədim ki, mənimlə sayğı ilə, ehtiramla dolanan, hətta yaltaqlanan insanlar tamam dəyişib. Birinci elə o baldızım Ceyran, həmişə Dövrana xoş getsin deyə kəççi-kəççi danışan aferistka üzümə deyir ki, niyə ağlamırsan, Röya xanım, ölən ər sənə deyil?

Timur. Bəs Samir bəy nə deyir?

Röya. Samirin bura nə dəxli var?

Timur. Röya xanım, mən çox həssasam, kişinin bircə baxışı mənə bəs eləyir.

Röya. Yeganə adamsan ki, Timur bəy, sənənlə özüm oluram.

Timur. Təşəkkür edirəm etimadınıza görə.

Röya. Mən çoxdandı heç kimə sonsuz ümidlər bağlamıram, Timur bəy. Rəhmətlik Dövrən demiş, insanlarla "alırım-verirəm prinsipi" ilə dolanıram, bu vaxt çox uzağa gedən illüziyalar da qurmuram.

Timur. Mən sizə heyranam, Röya xanım, icazə verin əli-nizdən öpüm (*əlindən öpür*).

Samir (*gəlir, yaxasında Dövranın matəm şəkli var*). Röya xanım?!

Timur. İcazənizlə mən gedim, Röya xanım. Mər-humun üç mərasiminə eksklüziv bir ideyam var, sabah istədiyiniz vaxt gələrəm müzakirə edərik.

Röya. Təşəkkür edirəm, Timur bəy!

Timur gedir.

Samir. Az qalırım səni buna qısqanam!

Röya. Daha ağıllı bir şey deyə bilməzdin?

Samir (*Röyaya lap yaxın dayanır*). Matəm palta-rında daha seksual görünürsən (*öpmək istəyir*).

Röya (*əli ilə onu məsafədə saxlayır*). Onun ruhu hə-lə buradadı.

Samir. Bu da təzə çıxdı? Onun cismi də, ruhu da burada, bu otaqda olanda biz sənənin otağında olmazın oyunundan çıxırdıq, indi bir virtual ruha görə... (*Sözünü bitirməyib yenə də öpməyə təşəbbüs edir*).

Röya (*yenə də əli ilə onu saxlayır*). O sağ olanda ona münasibətə başqa idi. Öləndən sonra isə çox şey dəyişib.

Samir. Həqiqətən, qadını adi məntiqlə başa düş-mək çə-tindir.

Röya. Həm də məntiqdən piyada olan adam üçün.

Samir. Sən məni incitmək istəyirsənsə, alınma-yacaq.

Röya. Niyə alınmır?

Samir. Çünki səni çox sevirəm.

Röya. Çoxdandı bu sözü səndən eşitmirdim.

Samir. Bu barədə danışmağa vaxtımız çox ola-caq, gəl ke-çək təxirəsalınmaz əsas məsələyə.

Röya. O nə məsələdir ki, təxirə salmaq olmaz?

Samir. Milyonların məsələsi! Haradadı onun və-siyyəti? Biri notariusdadı, bildik, biri də buradadı, onun şəxsi seyfində, açarı da dedi ki, səndədi.

Röya. Məndə olmasa da, yerini bilirəm.

Samir. Çox gözəl! Sən bilən biz o milyonları bu qohumların arasında bölməliyik?

Röya. Biz bölmürük, bölən pulun və vəsiyyətin sahi-bidir. Biz sadəcə payımıza düşəni alacağıq. Bir də bu barədə danışmaq hələ tezdir. Bədbəxti torpağa indi tapşırırmı-şığı. Özün də böyür-başında çox fırlanma, hamı gözdə-qu-laq-dadı.

Samir. Ta bundan sonra kimdən qorxacağıq? Qoy kim nə istəyir düşünsün. Sən mənimlə açıq danış, ney-nəmək fik-rindəsən?

Röya. Mənim heç bir fikrim yoxdur, fikir Dövrə-nündür. Kriminal işlərə də həvəsim yoxdur. Kimə nə düşürsə, onu da alacaq, özü də çox tez.

Samir. Niyə belə tələsirsən?

Röya. İstəyirəm üzüm bunlardan qurtarsın, əsası o Ceyrandan. Özü də günü bu gün! Bax elə indi.

Samir. Röya, sən dəli olmusan! Axı, biz o pulların hamısına sahib ola bilərik.

Röya. Necə? Sən bunu necə təsəvvür eləyirsən?

Samir. Sən Dövrənin neçə illik kəbinli arvadısan! Qa-nu-na görə onun bütün varidatının sahibi, əslində sənsən!

Röya. Bəs vəsiyyət? Hamının da ondan xəbəri var. Əsli də notariusdadır.

Samir. Mən o vəsiyyəti məhv eləyə bilərəm. Mən bunu bacararam!

Röya. Bəs sonra?

Samir. Pullar hamısı olar sənin. Mən ümumi məb--ləği də bilirəm.

Röya. Haradan? Sən vəsiyyətnaməni görmüsən?

Samir. Yox, görməmişəm, amma rəhmətlik məblə-ğin yüz altmış milyon olduğunu ağ-zın-dan qaçırtmışdı.

Röya. Yaxşı, pullar hamısı oldu mənim, bəs bundan sən nə udursan?

Samir (*təccüblə*) Necə yəni nə uduram? Biz iki-miz bir adam deyilik, biz evlənəcəyik?

Röya. Evlənmək? Bu haradan gəldi ağlına?

Samir. Necə haradan? Bu həmişə bizim ümumi istə-yimiz olmayıb?

Röya. Heç vaxt!

Samir. Heç vaxt nədi, Röya? Sən məni sevmirsən? Mə-nimlə evlənmək istəmirsən?

Röya. Mən hələ Dövranın sağlığında qorxurdum sən-dən, indi, o öləndən sonra isə... Mən heç vaxt sənə etibar elə-məmişəm.

Samir. Deməli, sən bu vaxta qədər məndən isti-fadə elə-misən? Canıma sıvaşib qulağıma pıçıldadığın sözlər yalanmış?

Röya. Niyə yalan? Mən hiss elədiklərimi demi-şəm, vəs-salam!

Samir. Mən səni tanımamışam!

Röya. Bu artıq sənin problemindir.

Ceyran (*səsi gəlir*). Ay qardaş, ay qardaş... Belimi qıran qardaş... Sinəmə dağ çəkən qardaş...

Samir. Sən o pulları bu idiotlara verəcəksən?

Röya. O idiot dediyin adamlar Dövranın çox sev-diyi qohumlarıdı.

Qabaqda Ceyran Pirimlə, dallarınca Bayram və Zəhra gəlir. Ceyranın ağlamaqdan gözləri şişib. Pirimin nə hiss etdiyi bilinmir. Bayram da sakitdir. Zəhranın dodaqları dai-ma nəşə pıçıldayır.

Ceyran. Hanı, az o filippinka dediyiniz Dulsi-neyadı-nədi? Ağlamaqdan dilim para-para olub, bir istikan çay gətirsin?

Delisay sinidə adamların sayı qədər çay gətirir və bir-bir yaxınlaşıb hamıya çay təklif edir, səssiz-səmirsiz.

Pirim (*qızı Ceyrana tərəf yönəldir.*) O xanıma ver, susuyan odu.

Röya Samirdən aralanıb bir qıraqda dayanır.

Ceyran (*bir stəkan çay götürür*). Sağ ol, ay... adı nədi, az, bunun, Röya?

Röya. Bayaq özün dedin ki!

Pirim. Az, camaat nə hayda, sən nə hayda? Nə fərqi var nədi adı?

Ceyran. Birin də mən tapacam bunlardan. Ha-yıf deyil da-nışmayan qulluqçu? Gülyanın işi-gücü qohum-əq-rəbasının dər-dini-sərini üstümüzə tök-məkdi. Bunu xəs-tə-xanaya düzəlt, buna invalid kağızı al, o birini yataq-xanaya qoy... Öz dər-dimiz çıxıb yadımızdan, ay qardaş, ay qardaş... Can qardaş, can qardaş... (*Cikkə çəkir*) Mən bacın ölsün ey... (*çox ayıq, toxtaq səslə*). Bayram, qardaşımın ürəyinə dammışdı gedəcəyi, əyan

olmuşdu ona. Ay qardaş, ay qardaş... Bizi nigaran qoyub gedən qardaş, bizi mağmun eləyib yetim qoyan qardaş...

Bayram. Bəsdə təzədən başlayıb bizi də ağlatma...

Ceyran. Ə, mən nə təhər ağlamayım, o cür qar-daş itir-mi-şəm? Mən nə təhər ağı deməyim, Dövranı basdırıb gəlirəm mən ölmüş? Axı o ölməli qardaş deyildi... Ə, yox ey! Sapsağlam, pəhlivan kimi kişi durduğu yerdə yerlə bir oldu ey... Yanıram, yanıram, tüstüm çıxır... (*hönkürür*).

Bayram (*dəsmalını gözlərinə sıxır*). Gözəl qardaş, ağayana qardaş, mərd qardaş...

Pirim. Biz də yapışmışıq ki, bəlkə biz səndən qabaq öldük, bəs onda vəsiyyətlər elədiyini pulun taleyi necə olacaq?

Ceyran. Dilim tutulaydı o sözü dediyim yerdə! (*Üzünü cırır*). Belə nitqim quruyaydı mənim!

Bayram. Necə hörməti varmış Dövranın! Kimlər gəlmə-mişdi onu götürməyə?!

Ceyran. Mən də onu deyəcəkdim, Bayram! Ə, o özündən deyən ministir də gəlmişdi ey!

Bayram. Bəs deputatları demirsən? Elə bil Milli Məclisin iclasıydı.

Pirim. İyirmi doqquzu gəlmişdi, dördü də qadın, bizim böyük gədə sayıb, hələ adlarını da yazıb.

Samir. Hələ bircə gün gözləşəydik adam əlindən tər-pənmək olmazdı. Çox adamın xəbəri yoxdu. Zəng zəng üstədən gəlirdi.

Ceyran. Kaş özü sağ olub görəydi!

Pirim. Axmaq söz danışma, az! Özü sağ olsaydı, camaatın burada nə işi vardı?

Ceyran. Nə bilim, danışırım də! Özümdə-sö-züm-də deyiləm ki! Can, ay qardaş, can, ay qardaş...

Bayram. Xəstə ola, maşın qəzası ola?! Yoxsa... Boynum qırılsın, niyə tutub saxlamadım onu?!

Pirim. Qoruya bilmədik ağaqayını!

Zəhra. Heç kimdə günah yoxdu, bu əcəldi, Rəb-bimizin hökmüdü. Bu dünyaya heç kim öz istəyi ilə gəlmir ki, öz istəyi ilə də gedə. Nə olursa, Allahdandır, onun istəyinə qarşı çıxmaq nadanlıqdır, asilikdir.

Ceyran. İndi biz qardaşımızı ağlamayaq, Zəhra xanım? Sənə gülbacı deyən qardaşımızın ölümünə şükür eləyək?

Zəhra. Əstəğfürullah! Ölənə ağlamaq lazımdı, biz imamlarımıza da ağlayırıq, amma Rəbbimizə asi düş-məmək şərt ilə, inşaallah!

*Ceyran sızıldaya-sızıldaya çay içir. Elman gəlir
və bir qıraqdan oturur.*

Röya. Dövrənı hamımız istəyirdik, qardaş kimi, ər kimi, gəlin kimi, yeznə kimi, dost kimi, o, hamımızın dayağı idi. Amma olacağa çarə yoxdu. Biz onu abırla, ona layiq dəbdəbə ilə dəfn elədik.

Zəhra. Elədi, Röya bacım, biz onu haqqın dərgahına hör-mətlə yola saldıq! Yeri behişt olsun!

Röya. Çox qəribə təsadüfdür, hətta göstərmə işidir. O, öz iradəsini bizə açıb elan eləyəndən bir saat keçməmiş bu qəribə ha-disə baş verdi, Dövrən kimi qüdrətli kişi belə primitiv ölümlə bitirdi həyatını.

Ceyran. Pirmitiv niyə, az? Kişi durduğu yerdə sərə-lən-mədi bəridən o yana?

Zəhra. Bu dünyada heç nə təsadüfi olmur, Röya bacım. Dövrən qardaşımız Rəbbimizin istəyi ilə hərəkət elədi. Qəzavü-qədərə qarşı çıxmaq bizim işi-miz deyil, yazısı be-ləy-miş.

Ceyran. Qələmi qırılardı yazını yazanın!

Zəhra. Asi düşmək böyük günahdı, Ceyran bacım.

Ceyran. Sən də az qorxut bizi bu günahlarla!

Zəhra. Əstəğfürullah! Mən nəkarəyəm sizi qorxu-dam? Sadəcə xəbərdarlıq eləyirəm.

Ceyran. Can, ay qardaş, mən bacın ölsün! Bizi adam eləyib gedən qardaş! Bizi milyonçu eləyib ölən qardaş!

Röya. Mən də söhbəti elə ora gətirirəm. Mən Dövrənün dul qalmış arvadı kimi təşəbbüsü əlimə alıb istəyirəm onun vəsiyyəti ilə sizi tanış eləyim. Nəhayət hamı bilsin ki, Dövrən kimə nə qədər pay ayırıb.

Ceyranın əli ağzında qalır, hətta ağzı ayırıq vəziyyətdə donur. Məclisə dərin sükut çökür, hamının əhvalı dəyişir.

Elman. Röya xanım, bəlkə gözləyək, qırxı çıxsın sonra?

Hamı narazılıqla Elmana baxır.

Röya. Yox, Elman müəllim, mən qəti qərara gəl-mişəm. Mən bu yükü qırx gün çiynimdə daşıya bilmərəm. Həm də Dövrənün başına gələndən ib-rət götürməliyik. O, qətiyyəən ölüm haqqında düşün-mür-dü.

Zəhra. Bəli, ölüm gözlə qaş arasındadır.

Ceyran (*pıçıldayır*). Pirim, ürəyim alqasıdı, validolun yox-du cibində?

Pirim. Qalmayıb, axırını özüm atdım.

Ceyran. Nə yaxşı tez tərənmişən?! (*Çayından bir qurtum alır*).

Röya (*əl sumkasından ağzı bağlı iri konvert çıxarır*) Hamınız oturun! Samir, sən də otur, var-gəl eləmə! Elman müəllim, siz yaxına gəlin.

Ceyran (*Pirimə pıçıldayır*). Bu neçə ildə mən bu gəlini tanıya bilmədim dayna!

Pirim. Nə mənada?

Ceyran. Nə mənada? Elə o mənada! Bilmədim ağıllıdı ya sarsaq?!

Pirim. Guya Dövrən tanıdı? Nər oğlanları barma-ğında fırladan kişi bu arvadın qabağında məzlum bir maymağa çevrilirdi.

Ceyran. Ağzını təmiz saxla, ə!

Röya. Elman müəllim, bu konverti burada, hamı-nın yanında açın (*konverti Elmana verir*). Əziz varislər, bura baxın, konvert sizin gözünüzün qabağında açılır.

Elman (*Röyaya*) Etimadınıza görə təşəkkür edi-rəm, Röya xanım!

Hamının gözü Elmanın əlindəki konvertdədir. Elman konverti işığa tutub baxır və onu lazım olan yerdən ehtiyatla açır. İki qatlanmış kağızı çıxarır. Onun əllərinin əsdiyi aydınca görünür.

Elman. Oxuyummu?

Bayram. Artıq sözə ehtiyac yoxdu. Oxu!

Ceyran. Pirim, halım yaxşı deyil.

Pirim. Az, indi kimin halı yaxşıdı ki?!

Ceyran. Ə, ölürəm ey!

Pirim. Ölmək vaxtı deyil, Ceyran, tələsmə!

Elman gözü Rüyaya baxır, hiss olunur ki, ondan işarə gözləyir.

Röya. Oxuyun, Elman müəllim!

Zəhra. Bismil-lahir-rəhmanir-rəhim...! (*Dodaqları səs-sizcə tərپəşir*).

Ceyran (*oturduğu yerdə sağa-sola yellənir və pıçıl-dayır*) Ay qardaş, ay qardaş...

Elman. Vəsiyyətnaməni oxumamışdan qabaq mər-hum Dövrən müəllimin bir istəyini yadınıza sal-maq istəyirəm.

Pirim. Bayram, bu adama de ki, hər şey yadımız-dadır.

Elman. Dövrən müəllim bu vəsiyyət haqqında bizə mə-lumat verəndə demişdi ki, kimə nə qədər pay verildiyini mü-zakirə etməyin, nə məni, nə başqa bir kimsəni günahlandırmayın. Qismətinizə qane olun.

Bayram. Sonra?

Elman. Ta nə sonra?! Bundan sonra Dövrəndən heç vaxt təzə bir təlimat, göstəriş olmayacaq. (*Kövrəlir, dəsmalını yaşarmış gözüna sıxır*).

Ceyran. Biz yalan olduq, bu gerçək.

ək.

Röya. Elman müəllim, buyurun, oxuyun vəsiy-yət-na-mə-ni.

Elman (*oxuyur*) Mən Dövrən Durmuş oğlu Əmin-bəyli...

Samir. Bəlkə bu hissəyə ehtiyac yoxdu.

Bayram. Mən də elə düşünürəm, qərar hissəsini oxu, Elman müəllim! Görək kimə nə düşür?

Elman Röyaya baxır, Röya başını yüngülcə tərpətməklə razılığını bildirir.

Elman. Dostum Elmana on... (*Nəfəsi qırılır, dili topuq vurur*) on... (*udqunur, amma səsi çıxmır*).

Bayram. Hə, nə oldu, Elman?

Zəhra. Ona su verin!

Samir cəld tərpənib çay stəkanını ona uzadır.

Elman titrəyən əli ilə stəkanı alıb bir qurtum içir.

Elman. Təşəkkür edirəm!

Bayram. Davam elə, ağsaqqal!

Elman (*davam eləyir*). On... on... on milyon ... (*ayaq üstə dayana bilməyib stula düşür*).

Ceyran (*az qala qışqırır*) Kimə? Kimə verir, ə, on milyonu?

Pirim. Elmanın özünə.

Ceyran. Buy, atamın evi yıxılsın!

Röya. Ceyran, artıq replikaları saxla!

Ceyran (*Röyaya fikir vermir*) On milyon nə? Dollar?

Elman (*üzündən axan təri pəncəyinin qolu ilə silir*). Manat! Dövrən müəllim mənə on milyon manat vəsiyyəət edib. Cənablar, mən heç onun qohumu deyiləm, amma... Bu... bu fantastikadır! (*Ağlayır*).

Pirim. Elman, bu olmadı ki?! Bizi öldürmək istə-yir-sən? Ver bura görüm o kağızı! (*Kağızı almaq istəyir*).

Röya (*hiddətlə*) Pirim! Vəsiyyətnaməyə toxunma!

Ceyran. Niyə, az? Pirim özgə adamdı? Ya camaata nömrə gələcək?

Röya. Elman, özünü ələ al! Bu pula layiq bil-məsəydi, Dövrən onu sənə verməzdi. Özünü ələ al!

Elman. Üzr istəyirəm, hamınızdən üzr istəyi-rəm... Mən inanmazdım... zəiflik göstərdim.

Zəhra. Bir bismillah de, Elman qardaşım.

Elman. Bissimillah! (*Oxuyur*). Əmoğlum Samirə beş milyon və beşmərtəbədəki mənzilim çatacaq.

Samir (*sifəti qaralır, amma özünü o yerə qoymur*). Belə! Necədi, Röya xanım?

Röya. Cənablar, Dövrənin istəyini bayaq Elman müəllim təkrar elədi. Lütfən mərhuma hörmət edin, necə ki, o, bizim hamımızı hörmətli edib.

Elman. Bacım Ceyranın...

Ceyran. Can, qardaş, bacım Ceyran deyən dilinə bax bu canım qurban!

Elman. Bacım Ceyranın...

Ceyran. Belə öləydi bacın Ceyran, görməyəydi sən bu gününü!

Pirim. Az, di bəsdi, qoy görək kişi nə deyib?!

Ceyran. Nədi, ə, niyə qışqırırsan, Pirim?

Pirim. Az, bu qədər ölüm deyincə, elə bir dəfəlik öl qurtaraq də!

Ceyran. Mən niyə ölürəm, ə?! Qoy məni istəmə-yənlər ölsün!

Pirim. Elman, davam elə!

Elman. Bacım Ceyranın...

Ceyran. Can, qardaş, bacın...

Pirim tez tərpənib Ceyranın ağzını əli ilə qapayır.

Pirim. Tez elə, Elman, tutmuşam!

Elman. Bacım Ceyranın əri, yəznəm Pirimə on milyon manat!

Pirim (*Ceyranı buraxır*). Sağ ol, ağaqaşın, Allah sənə rəhmət eləsin! Min bərəkət!

Ceyran. Bərəkət nədi, ə?! Sən buna bərəkət de-yir-sən?

Pirim. Ceyran, özünü ələ al, naşükürlük eləmə!

Ceyran. Yox ey, bu nə təhər olur, Elmana, yad oğluna da on milyon, bacısı Ceyranın təkcə ərinə də on milyon? O bunu yazanda nə fikir eləyib, az, Röya?

Röya. Mən Dövrənin istəyini şərh eləməli deyiləm.

Elman. Bu suallara biz cavab verə bilmərik, Ceyran xanım.

Ceyran. Neynək, sonrasına qulaq asaş, görək qardaşım ta nə buyurub?!

Telefon zəngi eşidilir.

Röya sumkasından telefonunu çıxardır.

Röya. Bəli! Bəli, mənəm! Yox, adi ölümdür... Belə sarsaq suallarla məni narahat eləməyin! Tamam! (*Telefonu stolun üstünə atır*). Yerim də qulağı var. Biz hələ vəsiyyətnamə ilə axıra qədər tanış olmamışıq, bunlar artıq bilirlər. Kimə nə düşdüyünü öyrənmək istəyirlər.

Bayram. Kimlərdi maraqlanan?

Röya. Nə bilim, pressa! Jurnalistlər!

Pirim. Neynəsinlər, onların da çörəyi belə şey-lərdən çıxır!

Ceyran. Ə, di qurtarın!

Elman. Davam eləyirəm. Əziz qardaşım Bayra-mın arvadı Zəhra gülbacıya on milyon manat və əlavə olaraq xeyriyyə işləri üçün daha beş milyon manat ayrılınsın.

Adamlar arasında həyəcanlanma.

Hamı bir-birinə baxır.

Zəhra. Allah, Dövrən qardaşım, səndən o dün-yada da razı olsun! Yerin behişt olsun! Mən neçə ildir uşaqlara dini biliklər verən bir bağça açmaq istəyirdim, Allah eşitdi səsimi, çatdırdı bizi arzumıza! Şükür sənə, İlahi, şükür sənin rəhminə! Dövrən qardaşımızın ruhuna bir salavat çevirək: Allahun məsəlli əla Muhəmməd və ali Muhəmməd!

Ceyran. Vallah, mənim ürəyim partlayacaq!

Röya. Elman müəllim!

Elman. Bacım Ceyrana on iki milyon manat!

Ceyran. Neçə dedi, Pirim?

Pirim. Elman, bir də oxu, ucadan, Ceyran eşit-m?di.ədi.

Elman. Bacım Ceyrana on iki milyon...

Ceyran. Ə, onu eşitdim dayna!

Pirim. Allah bərəkət versin!

Ceyran. Ə, sən soxma bu bərəkəti ortaya?! Yad qızı Zəhraya on beş milyon, doğma bacıya on iki mil-yon? O nə ağıl eləyib bunu yazanda?

Pirim. Dedilər axı, sual verməyin, bir halda ki, qərarı verən həyatda yoxdu, vəfat eləyib.

Ceyran. Ay nainsaf qardaş... *(Ağlayır)* Mən sənə belə bacı olmuşdum? Səndən ötəri özünü vurub öldürən bacına qoyduğun qiymət budu? On ikicə milyon? Təkcə bacına, gündə yüz yol qadanı alan bacına... On ikicə milyon? *(Ayıq səslə)* Pirim, dollardı?

Pirim. Yox, manatdı!

Ceyran. Neynim, neynim? Kimə nə deyə bilə-rəm, səsim hara çatır ki?!

Bayram. Ceyran bəsdı, sən tək deyilsən! İkinizə iyirmi iki milyon kapital düşür. Yaşayın də! Təzə işə başlayın, artırın pulları.

Ceyran. Sən də tək dəyilsən, Bayram qardaş! Arva-dın tək-cə canına on beş milyon aldı.

Bayram. Mən qardaşın da olsam sənın dilini bil-mədim. Bir Dövrən bilirdi sənın dilini, o da ta yoxdu, Allah aldı əlimizdən *(Kövrəlir)*. Elman, çürüdürsən ey! Oxu qurtar də bu zəhrimarı!

Elman. Qardaşım Bayrama on beş milyon manat...

Ceyran. Gördün?

Elman. Əlavə olaraq Bayrama beş milyon da verilsin. Bu əlavənin nəyə lazım olduğunu Bayram özü bilir. Mötərizədə yazılıb: mən sənə inanıram, qardaşım.

Pirim. Maraqlı tapmacadı. Açması?

Samir. Açması Bayram müəllimdə!

*Delisay çayları təzələyir, amma getmir,
bir qıraqdan dayanıb məclisi izləyir.*

Röya. Bayram, o nə beş milyondur, onun ünvanı haradır?

Bayram. Lazım bilsəydi, qardaşım vəsiyyətna-mədə qeyd edərdi, Röya xanım.

Samir. Siz ki, bilirsiniz. Bizim də vərəsəlik hüqu-qumuz var. Məbləğ də az deyil, beş milyondur, elə mənə ayrılan qə-dər. Deməli, maraqlanmağa bizim haqqımız var.

Pirim. Mən də bunu bilmək istərdim.

Ceyran. Sənin olmayandan sonra nə fərqi var kimindi, ə, o pul?!

Elman. Dövrənin tövsiyəsini üçüncü dəfə yadı-nıza salıram, cənablar.

Röya. Bayram, mən də bilmək istərdim o beş -mil-yon kimə ayrılıb? Niyə Dövrə belə üstüörtülü qərar verib? Bəlkə bizim xəbərimiz yoxdu, Dövrənin başqa bir ailəsi də olub? Bəlkə qeyri-qanuni doğulmuş övladı da var onun?

Samir. Bunu bilməsək, biz bu vəsiyyətnamənin üzərinə veto qoya bilərik.

Pirim. Biz o beş milyonu öz aramızda bölə bilərik.

Samir. Məsələni səsə qoya bilərik.

Bayram. Mən qardaşımın vəsiyyətini o deyən qaydada yerinə yetirməliyəm! Ona görə də susmağa məcburam.

Samir. Əgər bu məsələdə şəffaflıq olmasa, biz nədən bilək ki, siz Dövrə müəllimin istəyini yerinə yetirmisiniz? Axı sizə nəzarət eləyə biləcək Dövrə sağ deyil.

Pirim. Ay qardaşlar, biz sivil bir ailənin üzv-ləriyik, de-məli, hər şey demokratik və şəffaf olmalıdır. Burada söhbət milyonlardan gedir. Bu milyonların qa-za-nılmasında bizim hamımızın zəhməti var. Gecə-gündüz bilməmişik, işləmişik.

Ceyran. Vallah, mən onu bilməsəm, nöyütü üstü-mə töküb özümü bax burada yandıraram.

Bayram. Az, indi nöyüt var, Ceyran, benzin tök də!

Pirim. Sən zarafat elə!

Ceyran. Ə, yox ey, mənim kimi bacıya on ikicə milyon ayırsın, kiminsə (*Zəhraya işarə edir*) xeyriy-yəsinə beş milyon? Hələ azmış, buradan da adı-famili bilinməyən kiməsə beş mil-yon? Camaat çörəyi qulağına yeyir? Dolayıb bizi Dövrə? Mənim gözümün yaşı qurumur ey dünəndən.

Röya. Məbləği biləndən sonra quruyub.

Ceyran. Nədi, az, Röya xanım, bəlkə səni yaş aparır biz görmürük? Ay camaat, o cür kişini basdırıb gələsən gö-zündən bir damcı yaş çıxmaya? Vallah, Dövrən gözümü-zün qabağında ölməşydi, mən elə bilərdim onu sən öldür-mü-sən?

Röya. Əgər adam axmaqdırsa, heç vaxt ondan ağıl göz-ləmə!

Bayram. Ceyran, bədi, axmaq-axmaq danışdın! Pirim, sən də arvadına yiyəlik elə!

Ceyran. Bayram, ə, indi sən mənim tək qarda-şımsan ey! (*Ağlayır*).

Pirim. Ceyran, ağ eləmə! Kiri görək axırı nə olur!

Samir. Bayram müəllim, söz sizindir.

Bayram. Mən qardaşıma söz vermişəm ki, bu məbləğin ünvanını heç kim bilməyəcək. O da mənə arxayın oldu. Yazdıqlarını da eşitdiniz: “Bayram, mən sənə inanıram”.

Samir. Deməli, sizin vəsiyyətnamədəki məbləğ-lər-dən xə-bə-riniz vardı?

Bayram. Qətiyyən! Bir onu bilirdim ki, mənə əlavə məb-ləğ ayrılacaq, nə məqsədlə, o sirdir.

Delisay. Mən o sirri açə bilərəm!

Hamı çönüb təəccüblə, heyratla qıza baxır.

Delisay. Təəccüblənməyin, cənablar, mən sizin dilinizi çox yaxşı bilirəm.

Pirim. Bəs dedilər bu ümumiyyətlə danışmır, laldı?

Bayram. Delisay xanım, susun, sizdən heç kəs heç nə soruşmur.

Zəhra. Bayram müəllim, sən onun adını da bilir-sən?

Bayram. Bilirəm, Zəhra xanım.

Röya. Mən heç nə başa düşmürəm! Dövrənün bu qadına nə dəxli, hələ pulları demirəm?

Samir. Deyəsən mən anlayıram, necə deyərlər, şərşə lya fam!

Ceyran. Atama lənət mən bir şey qanıramsa!

Delisay. Mister Bayram, Dövrənün ölümündən sonra bu-nu gizlətməyin mənası yoxdu. Centlmenlər, beş milyon manat mənə vəsiyyət olunub. Dövrən bunu mənə çoxdan demişdi.

Röya. Dövrən? Sən ona Dövrən deyirsən?

Delisay. Əlbəttə, madam! Dövrən Datunun ata-sıdır!

Ceyran. Dotu kimdi, az?

Delisay. Datu mənim oğlumdur! Dövrənla mə-nim oğlum! Əminbəyli Datu Dövrən oğlu. Bu payız beş yaşı tamam olur, hayıf Dövrən görməyəcək o günü.

Röya sarsılıb başını tutur və stula çökür.

Zəhra. Şükür sənə, ilahi!

Bayram. Sən nəyə şükür eləyirsən?

Zəhra. Necə nəyə şükür eləyirəm? Dövrən qar-da-şımızın yerində qalan oğlu var.

Ceyran. Bəs adın niyə Datı qoymusan, az, dədə-min gül kimi adı qalıb ortalıqda!

Pirim. Pah, gül kimi! Yox bir çiçək kimi?!

Ceyran. Nədi, ə, ürəyin niyə gedir?

Pirim. Az, uşağın adını Durmuş qoyub biyabır eləyəy-dilər bütün Filippində?

Ceyran. Durmuş adının nəyi pisdi, Pirim müəl-lim?

Pirim. Sən bilərsən, Ceyran! Camaat burada faciə oynayır, qar əriyib zibilin üstü açılıb, sən də addan yapışmısan!

Samir. Röya xanım, sizin bu həngamədən xəbə-riniz ol-ma-yıb?

Röya. Sümüyüm çalmışdı, amma inanmazdım ki, Dövrən mənə xəyanət eləyər, özü də kiminlə?

Delisay. O mənə çox sevirdi, dilinizi də mənə sevə-sevə özü öyrətdi. Hər gecə mənə dərs keçirdi.

Röya. Harada?

Delisay. Mənim otağında.

Ceyran. Bərəkallah! Pirim otuz ildə mənə Allahın bir ingilis dilini öyrədə bilmədi.

Pirim. Az, mən sənə heç Azərbaycanca öyrədə bilmədim, gəl ki ingilis ola!

Delisay. Dövrən çox istedadlı kişiydi. Ən tupoy qadını da öyrədə bilərdi.

Ceyran. Kimdi, az, tupoy?

Pirim. Səni deyir.

Delisay. Biləndə ki, uşağımız olacaq... Mən öm-rümdə belə sevinən, xoşbəxt olan kişi görmə-mişdim. O mənə qucağına alıb o qədər fırlatdı ki! Sonra çar-payıya uzadıb...

Zəhra (*sözünü kəsir*). Qızım, bəs indi uşaq haradadı?

Delisay. Sözümü, lütfən kəsməyin, maraqlısı sonra baş verdi. Mən ona uşaq istəmədiyimi dedim. Onda Dövrən mənə elə bir şillə vurdu ki, gözlərimdən qığılıcım çıxdı. Dedi, əgər o uşağa bir şey olsa, özünü ölmüş bil, amma mən qorxurdum.

Röya. Sən nədən qorxurdun?

Delisay. Nədən? Mən sizdən qorxurdum, madam!

Ceyran. Yaman qorxmısan! Kişinin qızının ərini evinin içində əlindən alıb, evinin içində uşaq doğub, sonra da deyir sizdən qorxurdum.

Delisay. Dövrən mənə dedi ki, sən mənə varis doğacaqsan, mənim nəslim davam etməlidir. Onu da dedi ki, əlbəttə mən artıq qocalmışam, ola bilər ki, Datunun böyük oğlan olacağını görmədim, amma onun və sənin gələcəyini tam təmin edəcəyəm.

Röya. Uşaq haradadı?

Delisay. Datu uzaqdadı, Filippində, anamın yanında. Dövrən dedi ki, apar onu təhlükəsiz yerə. Yeddi yaşı olanda Londona göndərəcəkdı. Eybi yox, mən onun arzusunu yerinə yetirəcəyəm.

Röya. Hələlik, Filippin... şələ-küləvi yığışdır rədd ol bu evdən. Bir saat vaxt verirəm sənə!

Delisay. Onsuz da Dövrəndən sonra mən bu evdə qalmayacaqdım. Ev də tutmuşam! Mister Bay-ram, bu mənim vizitim (*Bayrama vizit vərəqəsini verib gedir*).

Ceyran. Bizimkilərə şükür!

Bayram. Ta mənə sualı olan yoxdur ki?!

Röya. Sənə sualım çoxdu, mister Bayram, amma heç birini verməyəcəm.

Bayram. Mən qardaşımın sirrini saxlayırdım, həm də boy--numa alım ki, uşağın olmasına sevinirdim, ona görə də məm-nuniyyətlə bu məsələdə iştirakçı idim. Datu bizim nəslin davamçısı olacaq, axı mənim də oğlum yoxdur.

Röya. Samir bəy, indi gördünmü, bu dünyada məhəbbət yoxdu deyən qadın o qədər də axmaq deyilmiş. Hər şeyin axır yeri yenə də almaq-ver-mək-dir! Başım ağrıdı, gedim...

Samir. Axı, Elman siyahını başa vurmayıb.

Röya. Həri, bir mənim adım çıxmayıb, marağım da yoxdu.

Elman. Arvadım Röya xanıma əlli milyon manat və indi içində yaşadığımız villanı buraxıram.

Hamı həsəd və təəccüblə baxır Röyaya.

Röyanın da üzündə təəccüb var.

Röya. Hamınızı təbrik eləyirəm! Nə qədər acı olsa da etiraf etməliyik ki, bir adamın ölümü neçə adamı xoşbəxt elədi, zənginlər cərgəsinə çıxardı.

Ceyran. Can ay qardaş... Can ay qardaş...

Röyanın telefonu masanın üstündə zəng çalır.

Röya etinasız bir əda ilə telefonu götürüb

ekranına baxmadan danışır.

Röya. Alo! Kimdi danışan? (*Həyəcanlanır*). Başa düş-mü-rəm... Necə? Sən... sən... (*Tələsik telefonu sön-dürmək istəyir, səhvən səsucaldan düyməni basır. Telefondan gələn və nə dediyi bilinməyən boğuş kişi səsini hamı eşidir. Röya qulaqlarını tutur*).

Ceyran. Buy, Allah, maa ölüm ver!

Pirim. Kimin səsi o, gəlinbacı?

Bayram. Dövrəndi? Diktafon yazısıdı?

Zəhra. Bissimillah!

Samir. Kəsin o xuliqanın səsinə! *(Telefonu masanın üstündən götürür).*

Elman *(onun yolunu kəsir).* Toxunma telefona!

Dövrən *(telefonu boğuş səsi gəlir).* Röya... mənə-mən, mənə xilas elə, boğuluram...

Ceyran. Kim boğulur, Pirim? Kimdi bizə sata-şan?

Dövrən *(səsi gəlir).* Mənə çıxardın buradan...

Elman. Bu nə axmaq zarafatdır?! *(telefonu götürür).* Alo! Alo, mən səni tutsam...

Dövrən *(səsi gəlir)* Elman?! Elman, mənəm, Döv-rəndi... nəfəsim... hava yoxdu... haradayam?

Elman. Axı bu ola bilməz? Mən...

Bayram. Ver bura o telefonu, görüm zəng hansı nömrəyədir? *(Telefonu Elmandan alır).* Kimdi bizim dərdi-mizdən keveen düzəldən? *(Telefonun düymələrini tələsik basır).* Əclaf! Gizli nömrəyə zəng eləyir.

Elman. Dövrən də gizli nömrəyə istifadə elə-yər-di.

Röya. Mənə həmişə açıq nömrəyə zəng edib.

Zəhra. O dünyadan geriye yol yoxdur, amma nə bilmək olar Allahın işini?

Telefon Bayramın əlində həyəcanlı zəng vurur.

Bayram diksinib telefonu əlindən salır.

Pirim. Həmin nömrəyə cavab vermə!

Bayram *(telefonun ekranına baxır).* Odur! Gizli nömrədir.

Elman. Bəlkə cavab verək?

Zəhra. Qoyun mən danışım, ona bir iki kəlmə söz deyim.

Bayram *(telefonu Zəhraya verir).* Bəli! Yox, qardaşım, Röya xanım deyil, nə sözün var mənə de... Bismil-lahir-rəhmanir-rəhim... Bu onun səsi! Dövrən qardaşın səsi... *(Halı xarab olur, telefon əlindən düşür).* Bayram!..

Bayram. Nə danışırsan, Zəhra xanım? *(Qolundan tutub stula oturur).* Dövrənin səsi... Dövrən sağdı ki? Onu bir saat qabaq basdırmadıq?

Ceyran *(irəli keçir).* Verin o telefonu mənə, mən qardaşımın səsinə min adamın içindən tanıyaram. *(Pirim telefonu götürüb Ceyrana verir).* Əllo! Kimdi, ə, insafsız?.. Ə, bir aydın, yavaş danış görüm kimsən, bizdən nə istəyirsən, yaramızın qanı hələ qurumayıb bizim, ay nainsaf, ay səni görüm bizim günümüzə düşəsən!.. Hay? Ceyran bacınam? Nətəər, nətəər dedin? *(Nalə çəkir).* Ay bacın ölsün sənin, Dövrən!.. *(Ürəyi gedir).*

Samir. Axı o əclaf nə deyir ki, hamının ürəyi gedir? (*Telefonu alır*). Bura bax, sənin kim olduğunu bu saat öyrənib səni məhv eləyəcəyəm, əclaf! Tək səni yox, bütöy nəslini, padla!.. Ay oğraş (*adamlara*), üzr istəyirəm, Dövrən sağdı ki, bizə telefon açə?.. Ney-nək, ölməmişən, bir azdan, əlimə keçəndə it kimi gəbə-rəcəksən! (*Telefonu söndürür*). Nə murdar adamlar var!

Röya. İndi nə deyirdi?

Samir. Mən deyirəm... Nə dediyimi eşitdiniz, təkrar eləməyəcəyəm! O da elə bir ucdan deyir çıxar-dın məni buradan, havam çatmır.

Zəhra. Əstəğfürullah!

Bayram. Lənət şeytana! Öz əlimlə qəbirə qoyub gəlmə-səm, həqiqətən elə bilərdim Dövrəndi.

Ceyran (*ayılır*). Bayram, dədəmin goru haqqı Dövrə-nin səsiydi! (*Ağlayır*). Nətər Ceyran bacım dedisə, ürəyim getdi...

Pirim. Sarsaqlama, Ceyran! İndi o qədər parodiya eləyən artist var ki?! Görməsən elə bilərsən ki, danışan elə Hacıbala müəllimin özüdü. O gün görmədin konsertdə?

Bayram. Axı bizi kim dolasın, nəyə görə dolasın? Kimin toyuğuna kiş demişik biz? Düşməndisə, bu nə cür düş-mənçilikdi, nə cür qisasdır?

Samir. Qəribədir, o əclaf məni də tanıdı, adımın çəkdi.

Ceyran. Ə, bəlkə, elə Dövrən özüdü?

Pirim. Məni qınayan, atana lənət! Az, Ceyran, Dövrən sağdı ki, telefonla zəng eləsin? Qəbirdə telefon var?

Röya (*diksinir*). Elman?! Dövrənin telefonu hanı, mən sizə vermişdim?

Elman. Telefon? Aman! (*əlini alınma şappıldadır*). Telefon...

Röya. Elman, Dövrənin qızıl korpuslu telefonu-nu soruşuram.

Elman. Məndəydi telefon, amma...

Samir. Nə amma?

Elman. Molla nəsə oxuyanda dedi ki, mərhumun yaxın adamlarından biri qəbirə düşməli, gördüm tərənən yoxdu, mən düşdüm qəbirə, meyitin üstünə əyləndə telefon döş cibimdən sürüşüb düşdü Dövrənin lap üzünə.

Bayram. Bəs sonra nə oldu?

Elman. Sonra mollanın yuxarıdan gələn göstəriş-lərini yerinə yetirdim... Sonra da çıxdım qəbirdən, telefon heç yadıma düşmədi.

Bayram. Telefon qaldı qəbirdə?

Pirim. Necə? Qızıl korpuslu, brilyant qaşlı telefonu qoydun qaldı qəbirdə?

Elman. Yadıma düşəndə ki, telefonu orada unuttum, artıq gecdi, qəbri torpaqlamışdılar.

Samir. Biz bu nağıla inanmalıyıq?

Elman. Sən inanmaya da bilərsən, amma bu faktır.

Röya. Sənin məntiqindən belə çıxır ki, Dövrən o telefondan zəng eləyir?

Elman. Məntiqlə elə çıxır, amma indi bu söhbət-lərin yeri deyil, biz tələsməliyik.

Telefon zəng çalır, amma bu Röyanın telefonu deyil.

Ha-mı bir-birinə baxır. Səs Elmanın cibindən gəlir.

Elman (*tələsik və həyəcanla əlləri əsə-əsə cibində telefonunu axtarır, nəhayət telefonu çıxarıb dərhal ekrana baxır və az qala qışqırır*). Həmin adamdır!

Samir. Nədən bildin?

Elman. Gizli nömrədir!

Bayram. Cavab ver!

Elman (*titrək səslə*) Alo! Alo, eşidirəm... Alo... (*Bayrama*) Danışa bilmir, nəfəsi xırıldayır, səsi çıxmır... (*Qışqırır*). Dövrən! Dövrən, sənsən?.. Danış, Dövrən... Gəlirəm, bu saat, qardaşım, gəlirəm...

Bayram. Hara gedirsən, Elman, nə dedi o? Kimdi danışan?

Elman. Danışa bilmədi, deyəsən nəfəsi çatmır, amma şübhə yoxdu ki, zəng eləyən Dövrəndi.

Röya. Nə demək istəyirsən, Elman?

Elman. Gecikmək olmaz, o təzədən ölə bilər!

Pirim. Elman, sən dəli olmusan? Biz Dövrəni diri-diri basdırmışıq?

Elman. Belə şey olur, tok vurmuş adam ayıla da bilir.

Samir. Sən dəli olmusan? Bu mümkün olan işdi?

Zəhra. Hər şey Allahın əlindədir.

Samir. Axı bir sutka keçib ölümündən, bir saat-dan çoxdu adam qəbirdədir, havasız, işıqsız yerdə.

Ceyran. Can, ay qardaş! (*Əllərini dizinə çırpır*).

Elman. Müzakirə vaxtı deyil, Bayram... Mən gedi-rəm, onu xilas eləməliyəm.

Röya. Dayan, Elman! İndi deyirsən Dövrən xort-la-yıb?

Elman. Niyə xortlayıb, şokdan ayılıb da!

Pirim. Nə fərqi var? Ölünün dirilməyi elə xortla-maqdı da!

Ceyran. Allah, uzaq elə bizi bu biabırçılıqdan!

Elman. Biabırçılıq niyə, xanım, bu xoşbəxtlik olardı!

Bayram. Bu nə danışır? Elman, şəhərin bütün sa-yılan-seçilən kişiləri Dövrənin dəfnində iştirak eləyib, o boyda qəzətdə başsağlığı üçün yer qalmayıb, indi sən deyirsən Dövrə dirilib qəbirdən qalxıb? Dövrə xortlayıb? Bəs bu biabırçılıq deyil, nədi?

Ceyran. Xortlasın bizi istəməyənlər! Bizim kişi-lər həmişə abırlı ölüb! Dədəm Durmuş, maşallah, elə gözəl can verdi ki!

Elman. Siz nə deyirsiniz deyin, mən onu xilas eləməliyəm (Getmək istəyir).

Bayram. Dayan! Dövrənin qardaşı, bacısı, halalca arvadı...

Pirim. Yeznəsi, gülbacısı...

Bayram. Burada dura-dura, sən xilas eləyəcəksən onu? Sən mənim qardaşımın qəbrini eşəcəksən? Bunun cinayət olduğunu bilmirsən? Sən Dövrəyə dost idin, o sağ olanda. Öldü, dostluq da bitdi! Payını da almısan artıqlaması ilə! Yeri Allahına şükür elə! Əslində o on milyonu Dövrə bizim payımızdan kəsib sənə. O on milyona sənə heç bir hüquqi haqqın yoxdu.

Elman. Başa düşün, mənə heç nə lazım deyil, on milyonu da istəmirəm, mən onu xilas eləməliyəm, bu mənim vicdan borcumdur (Getmək istəyir).

Samir (onu saxlayır). Ə, sən haranın tulasısan ki, gedib mənim əmoğlumun qəbrini eşəsən?

Pirim. A bala, kiminsə axmaq zarafatına görə özünə iş açma! Buna kriminal əməl deyirlər. Ya da səni dəli hesab eləyəcəklər.

Röya. Elman, sizin ixtiyarınız yoxdur! Mənim ərimin qəbrini açmaq istəyən adamla polis məşğul olacaq.

Elman. Axı o orada ölür, boğulur! Siz buna necə dözürsünüz? Sizde bu qəddarlıq haradandır.

Ceyran. Can, ay qardaş!

Bayram. Gör nə nağd eləyib? Alə, bir ağıla vur də! İki metr torpaq altda olan meyit ayılıb telefon açır? O, ayılsa da heç bilməyəcək ki, haradadır? Yoxsa ona deyən olub ki, səni tok vurub ölmüsən, indi qəbirdəsən... Nəfəsim darıxdı! (Yaxasını hirslə açır). Bağlayın bu söhbəti, biabır eləməyin özünüzü! Hamıya aiddir, bir daş altda, bir daş üstə. Yox bir, Bayram Əminbəylinin qardaşı xortlayıb!

Ceyran. İraq olsun, iraq olsun! Dövrə kimi oğula xortlamaq yaraşar?!

Röya (pıçıldayır). Xortlamış adamla bir evdə yaşamaq olar? Hələ demirəm... ətim ürpəşdi.

Bayramın telefonu zəng çalır. Bayram diksinir. Hamının nigaran baxışları altında telefonunu çıxardıb ekranına baxır və tez də düyməsini basıb yenə də cibinə qoyur. Ceyranın telefonu zəng eləyir.

Ceyran. Bissmillah! *(Telefonunu çıxardıb Pirimə verir).* Mən açkısiz görmürəm.

Pirim *(telefonu alıb ekranına baxır).* Boş şeydi! *(Telefonu söndürüb cibinə qoyur).*

Elman yavaş-yavaş çıxışa tərəf yönəlir.

Samir onun qabağını kəsir.

Elman. Samir, mən dustağam?

Bayram. Mən icazə verməyincə heç kəs buranı tərək eləyə bilməz!

Pirim. Mən heç yerə gedən deyiləm!

Elman. Bu nə deməkdi, Bayram?

Bayram. Dəlinin yeri dəlixanadır!

Elman. Mənəm dəli?

Bayram. Ölən adamın qəbirdən telefon eləyib “məni xilas edin” deməsini iddia eləyən adama kim ağıllı deyər? Heç kim! Deməli, bu iddiada olan adam dəlidir! Dəlinin yeri isə dəlixanadır. Səni ora göndər-mək mənim əlimdə su içmək kimi bir şeydir. Yox, əgər sən, həqiqətən də dəlilik eləyib qardaşımın qəbrini açmaq istəsən bil ki, yerin həbsxanadır, sən qardaşımın qəbirində unutduğun qızıl korpuslu eksklüziv telefonu oğurlamaq istəmişən. Bunun üçün qəbri təhqir etməkdən də çəkinməmişən. İndi gedə bilərsən. Samir, mane olma, qoy getsin!

Samir. Bayram əmoğlu, bəlkə bir gün saxlayaq ağı gəlsin başına?

Bayram. Ehtiyac yoxdu, o elə də axmaq deyil.

Qəfil partlayış səsi eşidilir, işıqlar sönür.

Səhnə tam qaranlıqdır.

Zəhra. Bismil-lahir-rəhmanir-rəhim...! Tokdursa işiniz olmasın!

Ceyran. Pirim, dəymə, mantyor çağırın!

Röya *(qışqırır).* Dövrən?!

Röyanın qışqırması ilə səhnə bir balaca işıqlanır. Bu işığın mənbəyi səhnənin dibində ağaran geniş pəncərədir. Pəncərədə kəfənə bürünmüş insan fiqurunun silueti görünür. Bu Dövrəndir. Hamı sarsılmış vəziyyətdə ona baxır. Qorxudan heç kəs yerindən tərpənmir. Dövrən də nə tərpənir, nə bir səs çıxardır. Lal səhnə bir müddət davam edir və birdən Dövrən pəncərəni qərribə bir güclə vurub sındırır. Çiliklənib ətrafa səpələnən şüşələr içərisindən keçib yavaş və gərgin addımlarla donub qalmış qohumların qarşısından keçir. Masa üzərində vəsiyyətnaməni görəndə dayanır. Yavaşca əyilib kağızı götürür, bir anlığa onu nəzərdən keçirir, sonra heç kimə baxmadan kağızı parça-parça edir. Səsini çıxarmağa

cəsərət etməyən qohumlardan inilti ilə ahın qarışığından ibarət əzablı bir səs çıxır. Dövrən heç nəyə fikir vermədən parça-parça elədiyi kağızı göyə sovurur. İşıq yavaş-yavaş sönür.

İşıqlar sönür.

Pərdə

S O N

Avqust 2014-cü il